

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2012

Eva Vondráčková

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE

KATEDRA DIVADELNÍ VĚDY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Eva Vondráčková

České herečky evropského formátu - Lída Baarová a Sylva Langová

Czech actress European format – Lída Baarová and Sylva Langová

Praha 2012

prof. PhDr. Vladimír Just, CSc.

Poděkování

Děkuji prof. PhDr. Vladimíru Justovi, CSc. za precizní vedení této bakalářské práce, ochotu a vstřícný přístup.

Také velmi děkuji Stanislavu Motlovi a Oskaru Reifovi za jejich podporu a poskytnuté materiály.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 5.1.2012

Eva Vondráčková

ABSTRAKT

Práce shrnuje základní informace o ne příliš známých a českou teatrologií dosud nezpracovaných hereckých osudech Lídy Baarové a Sylvvy Langové. Zabývá se jejich filmovou a divadelní prací doma i v emigraci.

Klíčová slova: Lída Baarová, Sylva Langová, film, divadlo, druhá světová válka, emigrace, rozhlas a česká divadelní společnost v zahraničí

ABSTRACT

The work summarizes basic information about the not so famous acting fates Lída Baarová and Sylva Langová, which have not responded by Czech theater studies yet. It deals with their film and theater work at home and in exile.

Keywords: Lída Baarová, Sylva Langová, film, theater, World War II., emigration, radio and Czech theater company abroad

OBSAH

1 ÚVOD.....	7
2 Lída Baarová.....	9
2.1 Dětství a rodina.....	9
2.2 České začátky.....	10
2.2.1 První filmování.....	10
2.2.2 Divadelní počátky.....	12
2.2.3 České filmy.....	13
2.3 Německo – česká kariéra.....	14
2.3.1 Německé počátky.....	14
2.3.2 Kariéra v Německu.....	15
2.3.3 Joseph Goebbels.....	16
2.3.4 Vrchol kariéry.....	18
2.3.5 První skandály.....	20
2.3.6 Nabídka z Hollywoodu.....	23
2.3.7 Konec jedné éry.....	24
2.4 Filmy a divadlo v době protektorátu.....	25
2.4.1 Návrat do Prahy.....	25
2.4.2 Divadlo.....	28
2.4.3 Zákaz a poslední české filmy.....	31
2.5 Konec války.....	32
2.5.1 Nová naděje – Itálie.....	32
2.5.2 Druhý návrat do Prahy.....	33
2.5.3 Nepodařený útěk.....	33
2.5.4 Vězení.....	35
2.6 Život po válce.....	36
2.6.1 Na svobodě.....	36
2.6.2 Další emigrace.....	36
2.6.3 Návrat do Itálie.....	37

2.6.4 Španělsko a konec filmové kariéry.....	38
2.6.5 Návrat k divadlu.....	39
2.7 Poslední návrat domů.....	40
3 Sylva Langová – Williams.....	41
3.1 Začátky.....	41
3.2 Divadlo.....	42
3.3 Filmová práce.....	46
3.4 Velká Británie.....	47
3.4.1 Emigrace za manželem.....	47
3.4.2 Práce v Británii.....	48
3.4.2.1 Britské divadlo.....	48
3.4.2.2 Filmy a seriály.....	49
3.4.2.3 Rozhlasová práce.....	50
3.4.3 Přátelství s Jiřím Voskovcem a Janem Werichem.....	51
3.4.4 Divadelní a dramatický soubor Londýnská sezóna.....	52
3.5 Návraty domů.....	54
3.5.1 Poslední český film Postel.....	54
3.5.2 Osobní vzpomínky režiséra Oskara Reifa.....	56
4 ZÁVĚR.....	57
5 Seznam pramenů a literatury.....	59
6 Přehled shlédnutých filmů.....	61
7 Přílohy.....	64

1 ÚVOD

Předmětem mé bakalářské práce bude zpracovat filmové a divadelní osudy dvou českých hereček. O Lídě Baarové bylo už vyřčeno mnoho, bohužel většinou je více než jako umělkyně připomínána pro své styky s nacistickými pohlaváry. Po Sylvě Langové se naopak v českých médiích po její emigraci slehla zem. V obou případech to považují za velkou škodu. Obě dámy se i po opuštění vlasti rozhodly pokračovat ve svých profesích a na umění žádná z nich ani v zahraničí nezanevřela. A protože byly jejich cesty zcela odlišné, bude zajímavé jejich srovnání.

Oproti Langové bylo o osudu Lídy Baarové publikováno mnoho. Existují například hned dvoje paměti. První Útěky Lídy Baarové vznikly ve Španělsku jako záznam hereččina vyprávění pro spisovatele Josefa Škvoreckého. Pod druhými Života sladké hořkosti je jako autorka podepsána sama Baarová, dnes už ale víme, že pravým autorem byl její přítel, spisovatel František Kožík. Podle Ondřeje Suchého, který Baarové věnuje jednu z kapitol v knize Tajemství filmových hvězd, bylo hlavním důvodem pro vznik druhých pamětí nespokojenost Baarové s vyzněním Útěků. Baarová se v nich totiž naplno vyznává z poměru k Josephu Goebbelsovi. Věrohodností těchto pamětí se zabývá i Lukáš Kašpar v publikaci Český hraný film a filmaři za protektorátu: *„Jako nevěrohodná apologie působí druhé paměti Lídy Baarové Života sladké hořkosti vydané v roce 1991. Pokud jejich obsah konfrontujeme s archivními materiály a výpověďmi jejich kolegů, zjistíme, že si Baarová (či František Kožík, který napsání pamětí inicioval) vytvořila „druhý život“, jenž s realitou nemá nic společného. Naproti tomu působí velice otevřené memoáry Adiny Mandlové většinou věrohodně, ale je k nim třeba přistupovat s jistou dávkou opatrnosti. Baarová se snažila v 90. letech očistit své jméno a vytvářela obraz naprosto naivní svedené dívky, jež o politickém dění okolo sebe neměla nejmenší potuchy.“*¹

Velkou část své spisovatelské práce věnuje Baarové i Stanislav Motl. Na našem společném setkání se mi ale sám přiznal, že v mnohém Baarové podlehl, a že se jejich osobní vztah do značné míry podepsal na smírnějším vyznění jeho knih. Přesto jako dědic jejího archivu (Baarová si v dobách své největší slávy platila výstřížkovou službu) přináší nový pohled na její osobu. Okrajově se Baarové věnují ve svých pamětech i někteří její kolegové například Adina Mandlová, Ljuba Hermanová, Jára Kohout, Svatopluk Beneš nebo režisér Otakar Vávra.

---

¹ Kašpar, Lukáš: Český hraný film a filmaři za protektorátu, Libri, Praha, 2007, str.26.

V případě Sylvy Langové však o nějakých pamětech nemůže být ani řeč. O jejích zásluhách pro české divadlo v emigraci se ví jen málo a bohužel i její poslední český film *Postel* z roku 1998 u publika propadl. Ve vzpomínkách na tuto neobyčejnou osobnost mi byl nápomocen právě režisér tohoto snímku Oskar Reif.

2 Lída Baarová

První část své práce jsem se rozhodla věnovat „obhajobě“ Lídy Baarové. Po prostudování dostupných materiálů jsem si uvědomila, že je publiku většinou představována jako nejkrásnější česká herečka, která svou krásou okouzila i nejmocnější muže své doby. Toto klišé bych ale ráda alespoň částečně poopravila ve prospěch jejich uměleckých úspěchů.

2.1 Rodina a dětství

Lída Baarová se narodila na počátku první světové války 7. září 1914 v Praze jako Ludmila Babková. Jméno Baarová si zvolila podle básníka a spisovatele Jindřicha Šimona Baary², v době kdy točila svůj první film. Bylo jí teprve 17 let a studovala v té době divadelní konzervatoř. Točit filmy bylo v té době studentům zakázáno, a tak Baarová konzervatoř opustila už v půli druhého ročníku.

Baarová pocházela z rodiny pražského úředníka Karla Babky a neúspěšné pěvkyně Ludmily Babkové. Matka Lila, jak si nechávala říkat, sice zpívala ve sboru Národního divadla, kariéry operní pěvkyně se ale nedočkala a své ambice tak bohužel příliš promítala do životů svých dvou dcer.

I to se pravděpodobně později podepsalo na psychice poněkud labilnější mladší sestry Lídy Baarové Zorce, známé pod uměleckým jménem Janů. Zorka se narodila v červnu v roce 1921. Stejně jako sestra byla vedená k tomu, stát se slavnou herečkou. Absolvovala hereckou konzervatoř společně se Svatoplukem Benešem. Více než ve filmu se uplatnila v divadle, působila například v zájezdové společnosti Jičínského divadla nebo na pobočné scéně Divadla na Královských Vinohradech. Společně se sestrou se objevila ve známém filmu *Ohnivě léto* nebo *Čekanky*. Zorka se bohužel stala jednou z obětí poválečné hysterie vůči své sestře, ačkoliv byla levicově smýšlející a sestru pro její styky s nacisty kritizovala, nebyla kvůli ní vpuštěna do divadla. Od té chvíle se její stav zhoršoval a po několika sebevražedných pokusech v březnu 1946 zahynula, po té, co vyskočila z okna jejich rodinného domu³.

---

² Jindřich Šimon Baar (1869-1925) – český prozaik, představitel realismu

³ Babkovým patřil skvostný rodinný dům, který stále stojí v Neherovské ulici v pražské čtvrti Hanspaulka. Dům byl postaven podle návrhů architekta Ladislava Žáka jako funkcionalistická dvougenerační vila připomínající zaoceánskou loď. Lída Baarová ji financovala společně se svými rodiči.

2.2 České začátky

2.2.1 První filmování

Svou první zkušenost před kamerou Baarová absolvovala v roce 1931 ve filmu Josefa Kodíčka natočeného podle hry Františka Langra *Obrácení Ferdyše Pištory*. Lída se zde ale jako členka Armády spásy pouze mihla. Její skutečnou první rolí byla téhož roku až Viktorka ve snímku Miroslava Krňanského *Kariéra Pavla Čamrdy* u Electafilmu. Baarová se tu poprvé setkala s Hugo Haasem, film měl podle kritik úspěch a Lídě nastartoval hereckou kariéru. V následujícím roce natočila hned šest filmů - *Lelíček ve službách Sherlocka Holmese*, *Funebrák*, *Malostranští mušketýři*, *Šenkýřka U divoké krásy*, *Růžové kombiné* a *Zapadlí vlastenci*. Ačkoliv to nebyly role obtížné a jednalo se o podobné žánry, podle dobové kritiky se Baarová stala oblíbenou herečkou.

Snímek *Růžové kombiné* režiséra Lea Martena myslím propadl zcela zaslouženě, Baarová tu hrála ženu profesora zoologie, který se vrací z cesty z Paříže a při vybalování kufru u něj nalezne dámské růžové kombiné s cizím monogramem. Sama po letech přiznala, že hrála otřesně.⁴ Nezachránil to ani velký umělec a komik z Velké operety Hugo Kraus obsazený do role profesora a manžela Baarové. Více než ve filmu se mu dařilo na jevišti.

Malostranské mušketýry stejně jako *Šenkýřku U divoké krásy* natočil Svatopluk Innemann. Scénář k *Šenkýřce* napsali Josef Skruzný a pozdější nositel Oscara za film *Obchod na korze* Elmar Klos. Některé z dobových kritik snímku scénáristů Emany Fialy a Jarky Mottla se dochovaly. Můžeme se tak udělat představu o tom, jak byla Baarová tehdejší kritikou jako začínající herečka vnímána.

Večerník Praha, 10.6.1932: „*Ve filmu Malostranští mušketýři znovu se velmi dobře uplatnila sl. Baarová, která se stává hledanou hvězdou českého filmu, jež dobře se osvědčuje jak fotogenicky, jak svou hrou, tak hlasem, který se dobře hodí pro mluvený film.*“⁵

Lidové listy Praha, 8.6.1932: „*L. Baarová v roli doktorky Wernerové je dobrý objev. Počíná si před kamerou vážně a potřebuje ještě trochu mimiky...*“⁶

Otakar Štorch-Marien se v časopise **Rozpravy Aventina, Praha 23.6.1932** o Baarové vyjádřil takto: „*Titulní role mladé lékařky byla svěřena slečně L. Baarové. Mám o ni*

---

⁴ Motl, Stanislav: Lída Baarová a Joseph Goebbels, Eminent, Praha, 2009, str. 18-19.

⁵ Tamtéž, str. 19.

⁶ Tamtéž, str. 19.

strach. Po slušném vstupním výkonu ve službách českého filmu se z ní takřka rázem stala „star“, s níž se setkáváme skoro v každém novém českém filmu. To by mohlo nesporně nadanou slečnu Baarovou zavést někam, kde bychom ji neradi viděli. Ona se sice snaží být co nejsvědomitější a pracuje inteligentně, ale nic by nebylo předčasnější než ji zhýčkat ve „hvězdu“. Potřebuje velmi přísného režiséra, má-li z ní být skutečně něco mimořádného pro český film, a také velmi mnoho sebekritiky. A ovšem ke vzestupné linii nemohou přispěti ani role v tak slabomyslných filmech, jako jsou Malostranští mušketýři.“

Přes nepříliš lichotivou kritiku byl film divácky úspěšný, největší podíl na tom měl pravděpodobně v té době oblíbený námět nerovné lásky mezi chudým chlapcem (Emanem Fialou) a lékařkou (Lídou Baarovou). A obavy o osud slečny Baarové se ukázaly jako ne zcela nepodložené.

Téhož roku se ve dvou filmech potkala s velkou hvězdou filmových pláten této doby, s Vlastou Burianem. Bylo to ve *Funebřákovi* a *Lelíčkově ve službách Sherlocka Holmese* režiséra Karla Lamače. Film *Funebřák* vznikl spojením dvou jednoaktovek, které se hrály v Divadle Vlasty Buriana. Baarová tu hrála jen krátkou úlohu slečny přicházející nahlásit na ředitelství železnic poškození, které se jí událo při srážce vlaků. V předchozím snímku *Lelíček ve službách Sherlocka Holmese* byla její role už dokonce dvojrolí. Ztvárnila zde královnu i její náhradnici. Prestižní český kritik **O. Rádl** o ní napsal - **Moravské Slovo, Brno, 15.4. 1932:** „... mladá Lída Babková z pražské dramatické konzervatoře, přinesla již ve svém debutu v *Kariéře Pavla Čamrady* svou fotogenickou tvář a svůj sympatický zjev. V dvojí úloze královny a její dvojnice měla příležitost ukázati celý svůj osobní půvab. S přibývajícím praxí se jistě zdokonalí i její dikce, v níž zůstalo dosud něco školského.“

S Vlastou Burianem Baarová spolupracovala i na jevišti, protože jí nabídl roli ve svém divadle ve veselohrách *Konto X* a *Kozderka to prozradí*.⁷

---

⁷ Tamtéž, str. 21.

2.2.2 Divadelní počátky

K divadelním počátkům Lídy Baarové patří také její účinkování ve Stavovském divadle, kde alternovala za Elu Poznerovou⁸ v roli Věry ve Wernerově komedii *Právo na hřích*. O jejím výkonu se blíže dovídáme z **Národních listů 22.11. 1932**: „*Lída Baarová známá nám dosud jen z filmu, představila se v sobotu odpoledne (19.t.m.) na jevišti Stavovského divadla jako Věra ve Wernerově Právu na hřích, tedy ve hře jež – díky svým reprízám – je již tak zaběhnutá, že hostující herečka má co dělat, aby stačila svým partnerům, majícím figury i souhru v malíčku. Ale Lída Baarová překonala obtíže a příznejme: překonala i naše obavy, s nimiž jsme na představení šli. Nezvyklá z filmu na souvislou hru, překvapila jak celkovou jistotou, tak i jednotnou linií svého výkonu, která má jiné základní ladění, než jaké má Věra domácí představitelky. E. Poznerová hraje ji s neustálým nádechem komiky, dává co chvíli najevo naučenost zásad, jichž v ní ve skutečnosti není. Baarová však hraje Věru v základě vážně, v poloze mladistvé dramatické, a její komika tkví v plačtivém přízvuku, kterého používá všude tam, kde vidí, že Věřiny emancipační názory jsou v koncích, kdy cítí, že se její vnitřní založení vzpírá a odmítá prosadit to, co chce radikálně hrdé „přesvědčení“.* Nejucelenější formy nabývá výkon L. Baarové v aktu druhém, v dialogu Věry s matkou, kde dává plný průkaz svých tvůrčích schopností zejména mimických. Zkušební vystoupení dopadlo tedy úhrnem sympaticky, přes to, že ledacos zůstalo jen nahozeno a že Baarová neměla vždy svůj nepřilíh silný hlas cele v moci. Ale věrme, že to vše by napravil častější styk se scénou, k němuž – doufejme – snad dojde.“⁹

V roce 1932 dělala Baarová společně s Františkem Filipovským také konkurz do nově vznikajícího kabaretu Červené eso. Ve svých pamětech na to vzpomíná Jára Kohout: „*Lídu Baarovou doporučil EFB režisér Cikán. V doporučujícím listě o ní psal: „Lída je opojná jako prazdroj říznutý rumem... Je tak inteligentní, že jde mráz po zádech. Její inteligence není naondulovaná.“ Při zkoušce měla ukrutnou trému. Měla říci „saprísti“, a to ve smíchu, stydlivě, s nevolí, zlostně a s pláčem. Jakžtakž to zvládla, jen nevyronila slzu při poslední variantě a Burian požadoval, aby herečka „brečela celým tělem“. Když jí řekl, že se nehodí, pronesla tato památná slova: „Vy pacholci, dybych se mezi váma nebála vomdlít, tak už jsem sebou švihla při „saprísti“ s nevolí. Ale myslím, že dybych vomdlela, tak byste mi eště něco*

⁸ Poznerová Ela (1906/9-1991) – studovala herectví na dramatické konzervatoři v Praze a Paříži, v roce 1940 byla z rasových důvodů propuštěna z angažmá v Národním divadle, vrátila se sem až v roce 1954, obsazovaná i do filmů např. U snědeného krámu (1933) – I. Herrmann; Velbloud uchem jehly (1936) – O. Vávra, H. Haas

⁹ Motl, Stanislav: Lída Baarová a Joseph Goebbels, Eminent, Praha, 2009, str.20.

ukradli.“ Přes nepřízeň EFB se oba začátečníci vypracovali ve slušné herce. Lída Baarová dokonce ve filmovou hvězdu první velikosti. Stál jsem s ní před kamerou ve filmu Komediantská princezna a mohu potvrdit, že byla doopravdy krasavice. Juppovi Goebbelsovi jsem se nedivil, zato jí.“¹⁰

2.2.3 České filmy

Následující dva roky se odehrály ve znamení stoupající filmové slávy. Baarová natočila dalších 11 snímků, z nichž některé se na televizních obrazovkách objevují dodnes. V roce 1933 to bylo *Okénko, Jsem děvče s čertem v těle, Madla z cihelny, Sedmá velmoc a Její lékař*; v roce 1934 pak *Zlatá Kateřina, Pán na roztrhání, Pokušení paní Antonie, Dokud máš maminku, Grandhotel Nevada a Na růžích ustláno*.

Filmy *Okénko* a *Madla z cihelny* vznikly podle námětů Olgy Scheinpflugové v režii Vladimíra Slavínského. Pro Baarovou těmito filmy započala spolupráce s herečkou Antonií Nedošínskou, která pak ještě nesčetněkrát ztvárnila její matku.¹¹ Vždy se ale jednalo o filmy, které neměly velké umělecké ambice. Většinou se jednalo o veselohry a více než talent byl využíván Baarové vzhled, který byl nepopíratelně velmi fotogenický a pro kameru esteticky vhodný. Přesto, že jejími partnery tu byly herecké hvězdy jako Hugo Haas, František Smolík, Ladislav Pešek, Vladimír Borský, Jindřich Plachta, Jaroslav Marvan, Otomar Korbelář nebo Theodor Pištěk, její skutečná kariéra se nastartovala až o rok později.

---

¹⁰ Kohout, Jára: *Hop sem, hop tam*, Jan Kanzelsberger, Praha, 1991, str. 95.

¹¹ Baarová, Lída: *Útěky*, Českolovenský spisovatel, Praha, 2009, str. 35.

2.3 Německo – česká tvorba

2.3.1 Německé počátky

Baarová často točila pod hlavičkou nejznámější evropské filmové společnosti Ufa – Universum Film A.G. Společnost byla založena v roce 1917 v Berlíně a v 30. letech byla označována za evropský Hollywood. Ufa měla své zastoupení i v Praze a postarala se o popularitu mnohých českých filmů v Německu a v dalších cizích zemích. Díky tomu si získali věhlas i mnozí čeští herci včetně právě Lídy Baarové. V roce 1934 byla zástupci Ufy pozvána ke zkoušce do role v chystaném filmu *Barkarola*. Přes počáteční jazykovou bariéru, kterou však záhy rychle překonala, jí byla role nakonec přidělena. Původně měl být ve filmu jejím mužským protějškem rakousko-český herec Rolf Wanka, režisér Gerhard Lamprecht se ale nakonec rozhodl pro Gustava Fröhlicha.

Barkarola, což v překladu znamená veslařská píseň, byl příběh odehrávající se v Benátkách na přelomu 19. a 20. století a Baarová zde hrála Italku Giacintu, manželku krutého, starého muže, do které se vášnivě zamiluje mladý hrabě Eugen Colloredo – Gustav Fröhlich. Samotné natáčení trvalo na české poměry nezvykle dlouho, v českém filmu nebylo v té době nic neobvyklého, že natáčení snímku trvalo jen několik dnů. *Barkarola* však vznikala najednou ve dvou verzích – německé a francouzské.¹² Premiéra se uskutečnila až na počátku března 1935 a německé listy nešetřily chválou.¹³

Hamburger Anzeigen, 2.3. 1935: „...tmavé oči a božská ústa náleží Lídě Baarové, ženě, na niž se člověk nemůže vynadívát... Tato žena je stvořena ztělesniti visi básnikovu... Zdá se, že ji slyšíme – i když mlčí...“¹⁴

Werner Kark, Hamburger Tagblatt, 2.3. 1935: „...a vedle něho (Gustava Fröhlicha) žena s oválným obličejem, se zvláštníma klidnýma očima a vykrouženými rty: Češka Lída Baarová. Silný herecký talent.“¹⁵

Podle kritiky je tedy více než jasné, že herecký debut Lídy Baarové v německém filmu byl celkem úspěšný. Tuto mimořádnou událost sledovala také česká veřejnost. Snímek byl samozřejmě promítán i v pražských kinech a Baarová se objevila např. na titulní straně časopisu *Kinorevue*.

---

¹² Baarová, Lída: *Útěky*, Československý spisovatel, Praha, 2009, str. 73.

¹³ Motl, Stanislav: *Lída Baarová a Joseph Goebbels*, Eminent, Praha, 2009, str. 25,32.

¹⁴ *Tamtéž*, str. 44.

¹⁵ *Tamtéž*, str. 44.

2.3.2 Kariéra v Německu

S Fröhlichem natočila Baarová ještě dva filmy, byl to *Leutnant Bobby, der Teufelskerl* (*Poručík Bobby, čertův chlapík*) v roce 1935 v Rakousku a *Die Stunde der Versuchung* (*Hodina pokoušení*) v Německu v roce 1936. V této době už také trvala jejich soukromá známost. Baarová a Fröhlich spolu dokonce po nějakou dobu žili, a to i přes to že byl Fröhlich ženatý. Se svou poměrně bohatou ženou Gittou Alparovou, se kterou měl dceru, se ale nikdy nenechal rozvést. I přes počáteční sliby to pravděpodobně ani neměl v úmyslu, ačkoliv se spolu jako manželé nestýkali, nechtěl vystavit matku svého dítěte nebezpečí koncentračního tábora. Gitta byla totiž původem maďarská Židovka.

Úspěch *Barkaroly* znamenal pro Baarovou kontrakt s německou Ufou na tři roky, během kterých měla natočit čtyři filmy ročně. Zároveň ji smlouva povolovala natáčet i v Praze a to minimálně dvakrát do roka. Jejím druhým německým filmem byl *Einer zuviel an Bord* (*Muž přes palubu*) natočený v roce 1935. Z článků a recenzí, které vycházely v Praze, Berlíně i ve Vídni je znatelná její popularita.

Hamburger Nachrichten, 2.3.1935: „...Tři herecké výkony určují především úspěch filmu: hra Lídy Baarové, která svým ženským půvabem a srdečností pojetí opájí.... Vítejte radostně debut této herečky, která k nám přišla z Prahy...“¹⁶

Poté se Baarová načas vrátila do Prahy, kde na počátku roku 1936 natočila s režisérem Miroslavem Cikánem *Komediantskou princeznu*, následovalo již zmiňovaná *Hodina pokoušení* a *Verräter* (*Hazardér*). Posledním filmem tohoto roku byla česká *Švadlenka* s Hugo Haasem v režii Martina Friče přezdívaného Mac Frič.

---

¹⁶ Tamtéž, str. 46.

2.3.3 Joseph Goebbels

Rok 1936 byl pro Baarovou přelomový hlavně v osobním životě. Vztah s Fröhlichem se bohužel nevyvíjel podle jejích představ. Baarová musela podstoupit přerušování mimoděložního těhotenství, které jí podle jejích slov později znemožnilo znovu otěhotnět.¹⁷ A právě v tomto roce se pravděpodobně sblíží i s německým ministrem propagandy Josephem Goebbelsem. Poprvé se s ním i s Adolfem Hitlerem setkala v ateliérech při natáčení *Barkaroly*.¹⁸ Baarová pak byla dvakrát povolána k Hitlerovi na čaj, čímž podle ní jejich kontakty skončily. S Josephem Goebbelsem se ale blíže začala stýkat v době, kdy byli sousedé na Wannsee, Goebbels zde vlastnil dvojvilu, kterou obýval se svou rodinou, manželkou Magdou a jejich dětmi.¹⁹

Pobláznění Josepha Goebbelse Lídou Baarovou je průkazné i z jeho deníků. Ačkoliv se pokouší na tuto část svého života příliš neupozorňovat, z několika záznamů je poměrně jednoduché vypořádat průběh jejich vztahu. První záznam, ve kterém se objevuje její jméno, pochází z 10. června 1936: „*Stunde der Versuchung (Hodina pokoušení) s Fröhlichem (Fröhlichem) a Barowou (Baarovou). Obyčejný brak, ale Barowa hraje dobře.*“²⁰

Její jméno se pak objevuje ještě ve výčtu hostů, kteří rodinu Goebbelsovou navštívili 19. srpna v domě na Wannsee a 10. září mezi filmovými umělci pozvanými na hostinu do Grandhotelu. Následující den 11. září 1936 si však Goebbels poznamenává: „*Stal se zázrak.*“²¹ Tato věta znamenala počátek jejich milostného vztahu a od této chvíle už ji jmenovitě nikdy neuvádí. My ale dobře víme, že se Baarová od této chvíle stává častým hostem v Goebblesově nově vznikajícím sídle u Bogensee – jezera v Lanke. Magda Goebbelsová je v této době znovu těhotná a do dřevěného domu v Lanke s manželem nejedí. O tom, co Goebbels na Bogensee prožívá, se můžeme opět přesvědčit z jeho zápisů. Pokud byl jejich vztah někdy eroticky naplněný, je to právě v této době, Goebbels zde totiž tráví téměř každou noc.

---

¹⁷ Baarová, Lída: Útěk, Československý spisovatel, Praha, 2009, str.86.

¹⁸ Motl, Stanislav: Lída Baarová a Joseph Goebbels, Eminent, Praha, 2009, str. 37.

¹⁹ Goebbelsovi měli celkem šest dětí a všechny zemřely na konci války rukou své vlastní matky.

²⁰ Goebbels, Joseph: Deníky 1935 – 1939, Naše vojsko, Praha, 2009, vydal R.G. Reuth, str. 103.

²¹ Tamtéž, str. 125.

30. října 1936 (Goebbels slaví v tento den narozeniny): „*Hory dopisů, květin a darů. A potom ven k Bogensee. Jsem tak napjatý. A potom: dům je nádherný. Klenotnice. Tady lze odpočívat a pracovat. Jaká idyla! Tak romantické a tiché. Jsem naprosto šťasten.*“²²

7. listopadu 1936: „*Připadá mi to velmi těžké odjet od Bogensee.*“²³

29. dubna 1937: „*Vzhůru k Bogensee. Nádherný jarní den se sluncem a rozkoší.*“²⁴
Kromě tajných schůzek u jezera, se samozřejmě potkávají i pracovně. V březnu 1937 se Ufa stala majetkem ministerstva propagandy a Goebbels tak mohl zasahovat do všech stupňů filmové tvorby. Když v roce 1937 Baarová natáčela špionážní thriller *Patrioten (Vlastenci;* nebo také *Zlomená křídla*), byl Goebbels přítomen na kamerových zkouškách a při natáčení prvních scén. Do deníku si pak napsal, 26. ledna 1936: „*Přítomen natáčení snímku Patriot.*“²⁵

Vztah mezi Baarovou a Goebblesem trval až do roku 1938, o tom, že jeho konec prožíval Goebbles poměrně bouřlivě se lze opět přesvědčit z deníků.

5. srpna 1938: „*Doma měla Magda důležitý rozhovor. Má pro mě velký význam. Jsem rád, že to dospělo takhle daleko.*“²⁶ Tímto rozhovorem byla myšlena rozmluva mezi Magdou a Lídou Baarovou, během níž se obě ženy měly domluvit na „manželství ve třech“. Tato domluva však netrvala dlouho a v milostném trojúhelníku nastává zvrát po té, co Magdě přetéká trpělivost a jde si stěžovat k Hitlerovi. Ten však místo rozvodu nařídil Goebblesovi okamžitý rozchod s Baarovou. O výsledku celého jednání je Baarová informována telefonicky. 16. srpna 1938: „*Večer dorazí vůdce do Berlína. Magda s ním hovoří. Potom s ním mám velmi dlouhý a vážný rozhovor. Vůdce je na mě jako otec. Jsem mu za to moc vděčný. V této těžké hodině, to velmi potřebuji. Přijímám velmi těžká rozhodnutí. Ale jsou konečná. Hodinu se projíždím v autě. Daleko a bez cíle. Žiji skoro jako ve snu. Život je tak těžký a krutý. Kde mám začít, kde mám skončit? Ale povinnost nade vše. A té musí být člověk v nejtěžší hodině poslušen. Kromě ní je vše ostatní pomíjivé a nestálé. Podřídím se jí tedy. Naprosto a bez nářků. Potom mám ještě velmi dlouhý a smutný telefonický rozhovor. Ale zůstávám tvrdý, i když mi může srdce puknout. A teď začíná nový život. Tvrdý, krutý, jen povinnosti oddaný. Mládí skončilo.*“²⁷

---

²² Tamtéž, str. 137.

²³ Goebbels, Joseph: Deníky 1935 – 1939, Naše vojsko, Praha, 2009, vydal R.G. Reuth, str. 141.

²⁴ Tamtéž, str. 198.

²⁵ Tamtéž, str. 166.

²⁶ Tamtéž, str. 348.

²⁷ Tamtéž, str. 350.

2.3.4 Vrchol kariéry

Zatímco Baarová prožívala svůj zničující vztah ke Goebbelsovi, její kariéra prudce stoupá. V Čechách natáčí své nejlepší předválečné filmy *Lidé na kře* a *Panenství*, v Německu film *Die Fledermaus (Netopýr)*, ale hlavně se stává úspěšnou na divadelních prknech. Ona prkna patřila berlínskému divadlu Deutsches Theater, kde vystupovala ve veselohře britské autorky Dodie Smithové *První jarní den*. Hra líčí účinek prvního jarního dne, který provane jistou spořádanou rodinou londýnského advokáta a způsobí milostné zmatky v srdcích a hlavách mladých i starých. Film režíroval Franz Hilpert.²⁸

Tato událost vyvolala vlnu kritiky, ať už kladné nebo záporné. O Baarové se psalo v českých, německých a polských novinách, některé se pokoušely analyzovat její dosavadní práci, jiné více než to zajímal její osobní život a politické názory.

Lidový deník Praha přinesl článek **Vladimíra Štědrého**, který se osobně vydal na představení *Prvního jarního dne* do Berlína. Součástí článku byl i rozhovor s Baarovou, ze kterého se dovídáme o jejích pocitech z cizí země nebo z Adolfa Hitlera.

„Po prvé jsem si oddychl, když jsem z programu vyčetl, že Lída Baarová nehraje podřadnou roli, nýbrž dceru domu a po druhé, při jejím prvním výstupu. Vypadá krásně a dobře hraje tu roli roztouženého mladého děvčete s dychtěním po prvním objetí. V kruhu předních německých herců hraje ve hře, která v devíti obrazech nestaví v popředí žádné ústřední postavy, jednu z hlavních a sklízí úspěch, neboť v této veselohře přijde skutečně každý herec i každý divák na své.“²⁹

Z rozhovoru se dále dozvídáme o světové premiéře *Vlastenců*, která se odehrála v Paříži nebo o dojmech ze setkání s Hitlerem. Ten podle jejích slov má v sobě cosi, čím lidi přitahuje.

V pražské **Kinorevue č. 32** vyšel **4.10.1936** překlad článku z německých filmových listů nazvaný **Berlínský hlas o Lídě Baarové**, který kromě informací o jejích úlohách v německých filmech, pěl velkou chválu na její osobu. Autor článku bohužel nebyl uveden.

„Lída Baarová patří k vzácnému typu, ve kterém se spojuje ženská zralost s ženskou moudrostí v nejvyšším stupni s přírodním darem nesmírného půvabu. Její inteligence převyšuje hodnotu jejího zjevu, její vystupování půvab jejího postoje. (...)

²⁸ Motl, Stanislav: Lída Baarová a Joseph Goebbels, Eminent, Praha 2009, str.66

²⁹ Tamtéž, str. 68.

Má styl společenského života, který si je docela jist ve své sféře; vstupuje s elegantní jistotou do obrazu, s delikátní nenápadností dostává se její postava do popředí, zcela samozřejmě se děj soustředí u její osoby. Všechno na této ženě je kultura, pledoyer pro vyšší životní úroveň a lepší existenci.

Produkční vedení Ufy poznalo brzy její schopnosti ke zvládnutí velké nosné úlohy, okolo které se točí celý dramatický děj. Hrála ženské postavy, které se svou povahou zcela kryly s hereckou osobností Lídy Baarové: poněkud zanedbávané, přitom však milující a oddané ženy. Spojily se tu zajímavá osobnost s uměleckým tvořením. Lída Baarová vášnivě vypilovala tyto postavy a hrála je se zaujatým účastenstvím. Pak přišel film Čertův chlapík, zase s Fröhlichem. Tímto filmem se Lída Baarová na čas vrátila do dob svých dívčích úloh; důstojná mladá dáma bezvadného vystupování změnila se tu pojednou v živé, bujné, temperamentní děvče. Po filmu Meziaktí, ve kterém hrála v inscenaci význačného německého režiséra Pavla Wegenera, dosáhla Baarová opět značného úspěchu svým výkonem ve filmu Zrádce. Podle těchto jejích výkonů a uznání, kterého se jí dostalo, nelze pochybovati o tom, že je tato mladá česká herečka na začátku zcela velké umělecké kariéry.“

2.3.5 První skandály

V souvislosti s divadelní premiérou *Prvního jarního dne* a filmovou premiérou *Vlastenců* vychází o Baarové množství článků také v českých novinách. Bohužel se hlavně psalo o jejích stycích s Hitlerem a domnělé vlastizradě. Celá situace vznikla v podstatě nevině na hamburské premiéře. Baarová zde na otázku novináře, jak zvládá cizí jazyk, odpověděla, že ji němčina již nečiní žádných problémů a že ho má již tolik zažitý, že se jí dokonce i jednou zdál sen, ve kterém hovořila německy. Tato její slova pak ve svém článku zkreslil berlínský filmový týdeník *Lichtspielbühne* a převzala ho i česká média.

Domažlický deník, 24.11.1937: „Dle novinářských zpráv vystoupila po premiéře svého filmu na scénu Lída Baarová a veřejně prohlásila, že srostla s německým lidem, po německu myslí a dokonce, že i sny se jí zdají po německu. Tento pěkný výrok naší filmové umělkyně přináší filmový týdeník „Lichtspielbühne“. Poznámku snad nemusíme přičleňovat.“³⁰

Na obhajobu tohoto deníku je ale třeba dodat, že se pokusil o nápravu, když **1.12. téhož roku** otiskl vyjádření matky Lídy Baarové – Ludmily Babkové. Ta se snažila vysvětlit, že tento dceřin inkriminovaný výrok média překroutila a použila proti ní. O češtví její dcery tak nemůže být žádných pochyb. V tomto, vzhledem k politické situaci asi pochopitelném, ale zbytečně vyvolaném sporu se Baarové paradoxně zastal i německý tisk. **Montagsblatt** vycházející v Praze dne **27.11.1937** napsal pod titulkem **Německý sen Lídy Baarové a nedorozumění v českém tisku – šovinistická štvanice pro nepochopený rozhovor:** „V posledních dnech vystavilo několik českých novin Lídu Baarovou na pranýř za velezradu, českou filmovou umělkyni, která rozdělila svou činnost mezi Prahou a Berlínem. Vyčítaly jí, že v Hamburku pro jedny noviny v rozhovoru prohlásila, že cítí pouze v němčině. Lída Baarová je vysloveně národnostně cítící Češka, která se i přes vyzvání německé strany až dosud zdráhala odložit českou koncovku svého jména. V novinových zprávách v německé říši vždy požaduje, aby byl uváděn odkaz na její český původ.“³¹

Ačkoliv Baarová skutečně stále zdůrazňovala svůj původ a onu českou koncovku na rozdíl od mnohých jiných hereček nikdy neodložila, její úspěch v zahraničí jí byl později ještě mnohokrát předhazován. Hlavní vliv na to měl samozřejmě její poměr s Goebbelsem, o kterém se čím dál více vědělo a mluvilo. Přesto právě v této době dostává Baarová v Praze

³⁰ Motl, Stanislav: Lída Baarová a Joseph Goebbels, Eminent, Praha, 2009, str. 70.

³¹ Tamtéž, str.71.

nabídky na své nejlepší role. První takovou byla postava doktorky Pavly Junkové ve filmu Martina Friče *Lidé na kře* natočeném podle divadelní hry Viléma Wernera. Hra nejprve úspěšně prošla jevištěm Národního divadla a dosáhla spolu s Čapkovou *Bílou nemocí* tehdy rekordního počtu repríz. Pro mimořádně aktuální téma ji pak Frič spolu se scénáristou Václavem Wassermannem převedli na filmové plátno. Baarová zde konečně dostala příležitost ukázat se v jiné roli než doposud. Jako lékařka se společně se svými sourozenci stává představitelkou nové generace, která opouští pevné mravní zásady svých konzervativních rodičů a pouští se na nebezpečnou plavbu za hledáním nového pojetí života. Této změny si samozřejmě všimli i kritici. **A. M. Brousil** se o Baarové vyjádřil takto: „...tentokrát skutečně dobrá herečka, oč méně hvězda, v přednesu ukázněná, půvabná ve zjevu...“ (Venkovan).³² Společně s Baarovou vystupovala ve filmu řada významných herců – Jaroslav Marvan, Zdena Baldová, Hana Vítová, Ladislav Pešek, Ladislav Boháč a František Smolík, který za svůj výkon dostal státní cenu. Film byl uveden na Mezinárodním filmovém festivalu v Benátkách.

Baarová se pak vrátila zpět do Berlína a se společností Tobis natočila filmovou verzi Straussovy operety *Die Fledermaus (Netopýr)*, režii vedl Paul Verhoeven. Také dostává scénář k dalšímu německému filmu, který vznikl podle románu Fjodora Michajloviče Dostojevského *Hráč (Der Spieler)*. V prosinci debutuje na berlínské divadelní scéně ve hře Hermanna Bahra *Josephine*.

Další práce jí zavedla opět do Prahy, kde byla na pozvání režiséra Josefa Rovenského obsazena do hlavní úlohy filmu *Panenvství*. Tento snímek vznikl podle románu Marie Majerové. Ačkoliv se s natáčením začalo, muselo být nakonec už po třetím natáčecím dni zastaveno. Režisér Rovenský totiž náhle onemocněl a po několika dnech zemřel. Velký podíl na této tragédii měl pravděpodobně jeho styl života a slabost pro kokain.³³ V této situaci byl přizván k dotočení filmu jiný dnes velmi známý režisér Otakar Vávra. Později sám vzpomínal, že přijal tento návrh od Miloše Havla³⁴ s podmínkou, že ale přepracuje scénář a celý film kromě úloh Lídy Baarové a Adiny Mandlové přeobsadí. Scénář měl přepsat

---

³² Baarová, Lída: *Života sladké hořkosti*, Sfinga, Ostrava, 1992, str. 66-67.

³³ Vávra, Otakar: *Podivný život režiséra*, Prostor, Praha, 1996.

³⁴ Miloš Havel (1899-1968) – filmový producent a podnikatel, strýc exprezidenta Václava Havla, syn zakladatele Lucernafilmu; později se sám stal majitelem Lucernafilmu a hlavním akcionářem Barrandovských filmových ateliérů, všemožně podporoval umělce, kterým bylo za války zakázáno pracovat; v roce 1952 uprchl do Mnichova, majetek, který mu byl komunisty zabaven, byl po revoluci navrácen synovcům Václovi a Ivanovi Havlovým.

v rekordním čase čtyř dnů a za další dva týdny byl snímek hotov.³⁵ Později se ukázalo, že tato volba byla šťastná pro obě strany. Pro Vávru znamenal tento film počátek jeho velké režisérské kariéry, snímek byl skvěle přijat a dodnes patří mezi nejlepší české filmy předválečné doby. Na Baarovou, která zde s naprostou přirozeností zvládla roli dívky zápasící s vnitřním dilematem, kam až může zajít pro záchranu života muže, kterého miluje, vycházely jen velmi dobré kritiky.³⁶ Natáčení tohoto filmu je ale bohužel spjato i s další osudovou chybou, které se Baarová ve svém životě dopustila.

---

³⁵ Vávra, Otakar: Podivný život režiséra, Prostor, Praha, 1996.

³⁶ Baarová, Lída: Života sladké hořkosti, Sfinga, Ostrava, 1992, str. 72 - 3.

2.3.6 Nabídka z Hollywoodu

V roce 1937, když Baarová natáčela *Panenství*, se v ateliérech objevil zástupce hollywoodské společnosti Metro-Goldwyn-Mayer jistý pan Ritchie, který hledal nové talenty po Evropě. Oslovil Lídu Baarovou a dokonce ji odvezl do Londýna, kde pořídili zkušební snímky. Už v Londýně jí nabízeli smlouvu na sedm let a čtyři filmy ročně.³⁷ Baarová se však vrací do Berlína. Tam se za ní ještě vypravil Robert Taylor³⁸ a snažil se ji přemluvit k odjezdu do Ameriky. Baarová však chtěla dokončit nasmlouvanou práci v Berlíně a nebezpečí války si pravděpodobně příliš neuvědomovala. O této nabídce a o zkouškách v Londýně se samozřejmě dozvěděl český i německý tisk. V brněnském **Večerním Moravském Slovu** **27.11.1937** vyšlo: „Podle dosud nepotvrzených zpráv dlela naše filmová Lída Baarová, která již delší dobu pracuje v německém filmu, v minulých dnech v Londýně, kde jednala se zástupcem, společnosti MGM o uzavření dlouhodobé smlouvy pro Hollywood. Uskuteční-li se tato smlouva a Baarová odjede do Ameriky, rozšíří se tím soubor Čechoslováků v Hollywoodu o dalšího člena, který bude jistě důstojně reprezentovat jméno Československa v cizině.“³⁹

V případě, že by Baarová tuto nabídku přijala, určitě by se její další osud vyvíjel jinak a nejspíš by se vyhnula mnohým nepříjemnostem. Bohužel tak ale neučinila. Podle Otakara Vávry to bylo z obavy, že by se v Americe stala pouze jednou z řady.⁴⁰ Těžko posoudíme, zda to tak skutečně bylo, podle toho, jak se pokaždé dokázala poprat s novými událostmi a s jejím nadáním pro cizí jazyky, soudím, že skutečný důvod byl spíše Joseph Goebbels. V této době totiž jejich vzájemný vztah vrcholil, Baarová ho soukromě navštěvuje v Lanke, on je podle svých záznamů velmi zamilován a ona podle všeho také.

Rozhodující byla však zřejmě i další událost, která způsobila, že se Baarová pro odjezd do Spojených států raději nerozhodla. Po člancích, které o této nabídce informovaly, se konalo v Berlíně setkání filmových tvůrců a Goebbels na něm vystoupil se svým plamenným projevem, ve kterém prohlásil, že „*německý filmový průmysl není žádným útočištěm pro ty, kdo neuspějí v Hollywoodu, a kdo tam pohoří, nemá se kam vrátit*“.⁴¹ Kromě Baarové se tato výtky týkala samozřejmě i dalších umělců např. Marléne Dietrichové, ona však pochopila, že

³⁷ Motl, Stanislav: Lída Baarová a Joseph Goebbels, Eminent, Praha, 2009, str. 81.

³⁸ Robert Taylor (1911-1969) – vlastním jménem Spangler Arlington Brugh, vystudoval medicínu, hudebně nadaný, hrál na violoncello a zpíval, stejně jako Baarovou ho objevil hledač talentů ze společnosti MGM, narodil od ní však nabídku přijal, v roce 1937 si ho jako hereckého partnera vybrala Greta Garbo v Dámě s kaméliemi, jeho partnerkou byla i například Katherine Hepburn, Elizabeth Taylor, hrál ve filmech Quo vadis, Ivanhoe, Knights of the round table a další.

³⁹ Motl, Stanislav: Lída Baarová a Joseph Goebbels, Eminent, Praha, 2009, str. 82-3.

⁴⁰ Vávra, Otakar: Podivný život režiséra, Prostor, Praha, 1996.

⁴¹ Motl, Stanislav: Lída Baarová a Joseph Goebbels, Eminent, Praha, 2009, str. 83.

byla směřována právě jí a proto tedy v Berlíně zůstala.⁴² A jestli tak Goebbels učinil ze strachu, že by Baarovou mohl ztratit, se také můžeme jen dohadovat. Podle událostí, které následovaly, je to ale celkem pravděpodobné.

2.3.7 Konec jedné éry

Rok 1938 znamenal pro Baarovou konec jedné velké životní a pracovní etapy. Natočila nejprve již zmiňovaného *Hráče* a pak svůj poslední německý film, kterým byla historická romance *Preussische Liebesgeschichte (Pruský příběh lásky)*. I když jde o apolitický romantický příběh, byl tento snímek v prosinci 1938 zakázán. Příběh vypráví o lásce mezi princeznou Elisy Radziwill a princem Wilhelmem, synem krále pruského. Elisa však není pro prince dostatečně urozená, a proto se dvůr postaví proti jejich sňatku, Elisa za tři léta umírá. Pravým důvodem, proč byl film stažen, byl již veřejně známý poměr mezi Baarovou a Goebbelsem. Snímek režírovaný Paulem Martinem byl v 60. letech uveden v obnovené premiéře a měl obrovský úspěch.

V létě roku 1938 nabírá vztah Baarové a Goebbelse na obrátkách. Zprávy o jejich vztahu se objevují i už v zahraničních novinách, Baarová je odposlouchávána a sledována gestapem. Ať už byl jejich poměr založen na jakémkoliv bázi, Goebbels to bral vážně a byl připraven opustit manželku Magdu. Baarové měl v srpnu oznámit, že své ženě vše řekl a ta to měla přijmout rozumně. Opak byl pravdou. Magda sice skutečně zpočátku na oko souhlasila s životem ve třech, následně si však vyžádala schůzku s Hitlerem a vše mu vyzradila. Na Hitlerův příkaz musel Gobbels svůj poměr s Baarovou ukončit, a ona dostala zákaz hraní a jakéhokoliv veřejného vystupování. Film, který v té době točila, *Die Geliebte (Miláček)*, byl okamžitě přeobsazen, Baarová se nervově zhroutila. Kromě vystupování jí bylo také zakázáno opustit území Říše. Nepočítáme-li několik více či méně úspěšných oboustranně iniciovaných pokusů setkat se, vztah s ministrem propagandy definitivně skončil. Goebbels se pak na žádost Führera pokusil zachránit své manželství, což bylo stvrzeno početím posledního šestého dítěte

---

⁴² Baarová, Lída: *Útěky*, Československý spisovatel, Praha, 2009, str. 137.

2.4 Filmy a divadlo v době protektorátu

2.4.1 Návrat do Prahy

V této složité situaci se Baarová sledována gestapem rozhodla pro útěk do Prahy. I přesto, že ani v Praze nebyla atmosféra příliš přátelská, vrátila se Baarová načas ke své profesi. Mnoho přátel a kolegů se jí ale pochopitelně snažilo pro její německé styky raději vyhýbat a po vyhlášení protektorátu Böhmen und Mähren se jejich nedůvěra ještě prohloubila. I tak jí tu ale čekají více než dva roky práce, během kterých natočila několik kvalitních českých filmů.

Nejprve byla v létě v roce 1939 přizvána do připravovaného filmu *Ohnivě léto*. František Čáp a Václav Krška, kteří připravovali scénář, se rozhodli připsat roli i pro ni. Ve filmu, který vznikl podle románu *Odcházeti s podzimem*, se Baarová pracovním setkávat s mladým Svatoplukem Benešem, na což on také vzpomíná ve svých pamětech *Být hercem*. Rolí venkovského děvčete Červené Klárky byla pověřena Zorka Janů. Poeticky laděný snímek dotvářela hudba Jiřího Srnky.

S Václavem Krškou spolupracovala v této době i na divadle, konkrétně ve hře Jaroslava Vrchlického *Soud lásky*, která se hrála na letní scéně přemyslovského nádvoří v Písku. Zprávu o tom, přinesly **Lidové noviny, 3.června 1939 v článku Baarová a Kohout v Písku:** „...Hry budou zahájeny v neděli 21. června večer renesanční veselohrou Jaroslava Vrchlického *Soud lásky*. Roli Blanky z Plassans sehraje Lída Baarová, jež stráví letní sezónu v Písku, kde před vstupem na dramatickou dráhu studovala. Doria bude hrát člen činohry Národního divadla v Praze Eduard Kohout.“(bd)

Za svou další filmovou roli v *Dívce v modrém* dostala Baarová v roce 1940 cenu. Byla to její druhá spolupráce s režisérem Otakarem Vávrou. Nutno dodat, že všechny její filmy s tímto režisérem, později natočí ještě dva, dopadly velmi dobře. *Dívka v modrém* je dnes asi nejznámějším českým filmem s Lídou Baarovou, který se pravidelně objevuje na televizních obrazovkách. Je to ale bohužel asi jediný kvalitnější snímek, ostatní uváděné filmy patří hlavně do jejích hereckých počátků, kde, jak už víme, více než talentem oslňovala svou krásou.

Námět *Dívky v modrém* byl od Felixe de la Cámara⁴³: notář dr.Karas (Oldřich Nový) se zamiluje do dívky z obrazu Blanky z Blankenbergu (Lídy Baarové) a ta, když jí políbí, se zhmotní. O výkonu Lídy Baarové **Oldřich Kautský v Kinorevue, 31.1.1940** napsal: „...*Lída Baarová v titulní roli pochopila svou úlohu dokonale. Je dekorativně krásná a svým zjevem přesvědčuje, že by bylo marné hledat jinou herečku, která by se této role zhostila tak přesvědčivě. Některé herečky mají zvláštní dar, že vypadají pěkně v dobových kostýmech. Lída Baarová je jednou z nich. Její staročeština zní mazlivě, její slova vyznání jsou sladká a plná citu. Baarová zde snad také poprvé ukazuje, že má smysl pro humor...*“

V jedné z vedlejších rolí se v tomto filmu objevila i Sylva Langová, o které bude pojednávat druhá část mé práce.

V roce 1940 Baarová nejen natáčí, ale v hojné míře také vystupuje na jevištích. V Lidových novinách byla pochválena za roli Lucie v komedii *Žádná jiná*, se kterou zaskakovala v Ostravě.

Lidové noviny, 5. července 1940, Baarová a Plachta v Ostravě: „*Ostravská divadelní sezóna byla zakončena v sobotu a v neděli hosty: první den hrála Lída Baarová v Sarmentově komedii Žádná jiná (Oči ze všech nejkrásnější), druhý den Jindřich Plachta se svou družinou v Geyerově situační veselohře Sluha pánem. Všechny hry byly odpoledne i večer vyprodány. Baarová byla v roli Lucie známé z repertoáru A. Sedláčkové, půvabná a velmi elegantní....*“*(dj)*

S režisérem, který jí jako první objevil pro film, Miroslavem Krňanským natáčí téhož roku podle knihy Ignáta Hermanna další film *Artur a Leontýna*. V této době se nálada v barrandovských ateliérech hodně zhoršuje, v úřadu říšského protektora bylo zřízeno filmové oddělení vydávající obecné směrnice platící i pro české filmaře. V praxi to znamenalo například zavedení dvojjazyčných titulků, cenzuru scénářů, zejména však masové propouštění židovských zaměstnanců.⁴⁴

Baarové se zatím tato omezení netýkají a tak stále ještě oslňuje svými výkony. Nejinak tomu bylo v *Maskované milence*, režírované opět Otakarem Vávrou. Podle mého názoru, zde Baarová v roli hraběnky, která touží po dítěti, podala jeden ze svých nejpřesvědčivějších

---

⁴³ Felix de la Cámara(1897-1945)- vlastním jménem Felix Emil Josef Karel Cammra, spisovatel, publicista, překladatel a scénárista, za 1. světové války jezdeckým důstojníkem, podnikal i v divadle a filmu, založil divadlo Apollo a Komedia , od 30. let ve službách nacistů, na konci války zabit na Kampě revolučními gardisty jako aktivní kolaborant.

⁴⁴ Baarová, Lída: *Života sladké hořkosti*, Sfinga, Praha, 1992, str. 107.

výkonů. **A. M. Brousil** se o filmu vyjádřil takto: „*Lída Baarová zde po Panenství a vedle Ohnivého léta vytváří rozhodně svůj nejzajímavější a půvabný výkon. Vypadá překrásně. Oceňuji na něm jeho jednotlivou výraznost v ucelenosti.*“⁴⁵ Velmi nákladný film měl opět úspěch a Baarová ve svém hereckém partnerovi Gustavu Nezvalovi získává přítele, který se k ní jako jeden z mála nikdy nepřestane hlásit.

O herečku se znova zajímají i němečtí filmaři, Hitlerův zákaz bohužel stále trval a tak nabídku k filmování musela odmítnout. Ještě téhož roku vytvořila pro český film dvě postavy. Chudou výtvarnici Jarmilu, do níž se zamiluje zámožný spisovatel (Oldřich Nový), ve filmu Ladislava Broma *Život je krásný* a děvče z venkova Janu Radimskou, o kterou nevědomky usilují dva nejlepší přátelé, velmi úspěšný skladatel Závěš Herold (Karel Höger) a méně úspěšný Petr (Raoul Schránil). Scénář Vítězslava Nezvala a písně Karla Hašlera udávají ráz této staropražské romanci nazvané podle z jedné z ústředních písní *Za tichých nocí*. Po tomto filmu se Baarová připravovala na hlavní roli v novém snímku Františka Čápa *Noční motýl*. Nakonec už v něm ale nehrála.⁴⁶

---

⁴⁵ Baarová, Lída: *Života sladké hořkosti*, Sfinga, Ostrava, 2005, str. 127-8.

⁴⁶ Baarová, Lída: *Útěky*, Československý spisovatel, Praha, 2009, str. 193.

2.4.2 Divadlo

Hojně angažována byla Baarové v této době také v divadle. V některých periodikách se dokonce o Sheldonově *Romanci* hovořilo jako o jejím divadelním debutu. V souvislosti s tím, vyšlo v **Kinorevue 24.12.1940** její vyjádření: „*Většina lidí mne považuje za herečku výhradně filmovou. Je pravda, že jsem vytvořila mnohem více rolí filmových než jevištních a že jsem si získala své jméno filmem. Přesto však nejsem ani u divadla žádnou začátečnicí, naopak, zahájila jsem svou působnost v předpokladu, že se stanu divadelní herečkou, aniž jsem měla tušení o tom, že se někdy uplatním ve filmu. (...) V divadle Vlasty Buriana jsem byla jednou z představitelk hlavní dívčí úlohy v komedii *Konto X*, která byla provozována skoro celou sezonu a byla jedním s největších úspěchů tohoto divadla. Další dívčí postavu jsem zahrála u Buriana ve hře *Kozderka to prozradí*. Nezůstalo však u tohoto divadla a vystoupila jsem pohostinsky již tenkrát v Národním divadle, kde jsem hostovala v komedii *Právo na hřích*. Představení mi dopadlo dobře a byla jsem přijata obecnstvem, i kritikou velmi příznivě. (...) Netušila jsem tenkrát, že se mi v Berlíně dostane příležitosti k pokračování v divadelní činnosti. Byla mi nabídnuta divadelní role ve hře *D. Smithové Der erste Frühlingstag*, provozované v Komorním divadle při slavném Německém divadle. (...) Vidíte tedy, že jsem nebyla nyní v *Romanci* na jevišti po prvé. Miluji divadlo a chtěla bych napříště rovnoměrně rozdělit svoji působnost mezi film a jeviště.*“

Předtím však než vstoupila do Prozatímního divadla, působila nějaký čas u Jičínského⁴⁷ zájezdní divadelní společnosti. Ve své první úloze u této společnosti nejprve pouze zaskakovala za svou onemocnělou sestru Zorku. Byla to hlavní role ve hře Oscara Wildea *Vějíř lady Windermeerové* a hrála se v Pardubicích. Protože byl však Karel Jičínský s jejím výkonem a se zájmem publika spokojen, nabídl jí hned další roli v *Dámě s kaméliemi*, hra vznikla podle románu Alexandra Dumase mladšího. Právě na jednom z těchto představení si jí všiml intendant pražského Národního divadla Jan Bor, díky němuž se pak vrátila zpět do Národního divadla. Čekalo ji tu hned několik úloh. Dříve než bylo zakázáno uvádět americké autory, byla angažována do již zmiňované hry Edwarda Sheldona *Romance*.⁴⁸

„...Baarová byla ve své postavě především práva svým temperamentem, který jí umožnil přesvědčivě tlumočit prudké citové výbuchy nešťastného děvčete. Nemohla ovšem

---

⁴⁷ Karel Jičínský (1885-1962)- vlastním jménem Bohumil Koros, působil v divadle Uranie, Národním divadle v Brně, Švandově divadle, Vinohradském divadle téměř 20 let v pražském Národním divadle. Za druhé světové války byl majitelem vlastní putující společnosti vystupující po městech ve středních Čechách. Kromě divadla se uplatnil také u filmu a v rozhlase. Vyzkoušel si i roli dramatika a režiséra.

⁴⁸ Baarová, Lída: *Útěky*, Československý spisovatel, Praha, 2009, str.191-2.

překročit hlavní překážku, která stojí v cestě lidem od filmu: její výkon neměl jednodlosti a byl utvořen z chvílí šťastných i méně šťastných, v nichž se malá jevištní zkušenost musila odrážet zejména od jevištní suverenity Deylovy a Štěpánkovy. Obecenstvo několikrát vyvolalo Baarovou před oponu.“ (Lidové noviny, 21. listopadu 1940)⁴⁹

Ačkoliv z recenze vyplývá, že i přes nezkušenost a některé nedostatky byla Baarová publikem přijata s nadšením, Bořivoj Srba se k tomuto trendu pronikání filmových hvězd na divadelní jeviště staví už poněkud chladněji: „*Po oslabení přísné režisérské kontroly se na oficiálních scénách doby okupace prosadil systém „divadla hvězd“. A tak se chodilo do Národního ne na inscenace, ale např. na Vydru, Kohouta Štěpánka. V oblibě publika byli i herci méně významní, známí hlavně z filmových pláten. Davy přitahovaly do divadla např. Baarová a Mandlová, třebaže měly pošpatnělou pověst pro svou kolaboraci.*“⁵⁰

Navíc přijetí Baarové do Národního divadla nepůsobí příliš férově. Důkazem je nám svědectví Olgy Scheinpflugové, která byla pro roli v *Romanci* obsazena původně: „*Po několika reprízách Romance, kterou jsem hrála se Zdeňkem Štěpánkem, mi bylo ohlášeno, že mou roli v této hře přebírá na rozkaz z nejvyšších míst Lída Baarová a se mnou že už nepočítají na další představení .... měla jsem v této hře úspěch a nebylo pamětníka, že by se taková věc kdy přihodila kterémukoliv herci v Národním divadle.*“⁵¹

Přesto po *Romanci* následuje ještě role *Josefinky* ve hře o slavném českém malíři Josefu Mánesovi a hlavní postava Magdy v Sudermanově hře *Domov*. Z Lidových novin se dovídáme, jak si s nimi Baarová poradila.

Lidové noviny, 3. dubna 1941, Kerhartův Mánes Úspěch novinky Prozatímního divadla: „*....Lída Baarová jako svůdná komtesa charakterizovala velmi diskrétně*

---

⁴⁹ **Lidové noviny, 21. listopadu 1940, Lída Baarová v Sheldonově Romanci:** „*Je to u nás řídký zjev, když vysloveně filmová herečka přichází k práci divadelní, naprosto odlišné od herectví filmového a svou povahou přinášející mnoho nových technických i tvůrčích problémů. A možná, že právě pro tuto novost a odlišnost je jevištní práce *pium desiderium* hereček filmových, jako je film tužbou tak mnohých divadelnic. Lída Baarová, která má u nás i za hranicemi za sebou desítky hlavních filmových úloh, podstoupila jevištní křest 19. listopadu v Prozatímním divadle, kde ve Sheldonově romanci zahrála vděčnou roli italské zpěvačky Ghity Cavalini. V komedii psychologicky nepřilíš hluboké ztvárnila duchovní přerod a obrodu ženské duše, dlouhá léta vykojené z přirozeného údělu ženství, a po silném otřesu vrácené na ušlechtilou cestu. Baarová byla ve své postavě především práva svým temperamentem, který jí umožnil přesvědčivě tlumočit prudké citové výbuchy nešťastného děvčete. Nemohla ovšem překročit hlavní překážku, která stojí v cestě lidem od filmu: její výkon neměl jednodlosti a byl utvořen z chvílí šťastných i méně šťastných, v nichž se malá jevištní zkušenost musila odrážet zejména od jevištní suverenity Deylovy a Štěpánkovy. Obecenstvo několikrát vyvolalo Baarovou před oponu.*“(kp)

⁵⁰ Srba, Bořivoj: *O nové divadlo*, Panorama, Praha, 1988, str.97.

⁵¹ Scheinpflugová, Olga: *Byla jsem na světě*, Mladá fronta, Praha, 1988, str. 314.

sebestravující žár.... (...) Hra byla zvláště po prvních dvou dějstvích přijata bouřlivým potleskem, který se stupňoval, když se na jevišti objevil autor.“(B)

Lidové noviny, 7. prosince 1941, Sudermannův Domov: „...Hlavní dámské role – kromě paní Baldové – trpěly slabým nasazením hlasu, který často zanikal v nezřetelnosti. Velkou a slavnou úlohu Magdy vytvořila pohostinsky Lída Baarová. Dala jí útlý a křehký zjev, s překvapující bohatostí citové škály, k níž role od výstupu k výstupu poskytuje nejrozmanitější příležitosti; méně se jí dařilo podložit všechny ty detaily jednotnou linií bouřného, průbojného temperamentu....“(B)

Se Sudermannovým Domovem navštívil soubor i mimopražská divadla, například v Brně nebo Plzni. Noviny se k výkonům Baarové staví poměrně kladně.

„...Postava Magdalény, poskytující nesčíslně možností hereckému výkonu, ožila v bohatě členěném pojetí Lídy Baarové. Vedle jejího výbušného temperamentu byla její sestra Marie, hraná Jiřinou Steimarovou, tichým ptáčetem, jež odevzdaně setrvává ve čtyřech stěnách domova....“(Lidové noviny, 9. ledna 1942)⁵²

„...Profil jevištní herečky Baarové od posledního vystoupení na plzeňské scéně nepochybně zhutněl a spěje znatelně k vyšším metám uměleckého projevu. Vývoji napomáhá dobrá artikulace a vůbec výřečnost, tělesný zjev, plastický posunek a pohyb na jevišti...“(Lidové noviny, 25. ledna 1942)⁵³

I když se v těchto recenzích často hovoří o tom, že její divadelní práce je teprve v začátcích, je tu konečně brána jako herečka hodná pozornosti. Dříve se psalo pouze o jejím zjevu, zatímco nyní se píše o herectví a pokroku, který za ty roky učinila.

---

⁵² **Lidové noviny, 9. ledna 1942, Pražští hosté v Brně:** „Brněnské Divadelní studio uspořádalo představení Sudermannova Domova, k němuž si pozvalo většinu souboru, který hraje tuto hru na pražském Národním divadle. Přijeli Rudolf Deyl, J. Steimarová, St. Strobachová, Z. Baldová, Fr. Kreuzmann, Fr. Smolík a s nimi Lída Baarová. (...) Postava Magdalény, poskytující nesčíslně možností hereckému výkonu, ožila v bohatě členěném pojetí Lídy Baarové. Vedle jejího výbušného temperamentu byla její sestra Marie, hraná Jiřinou Steimarovou, tichým ptáčetem, jež odevzdaně setrvává ve čtyřech stěnách domova....“(pl)

⁵³ **Lidové noviny, 25. ledna 1942, Sudermannův Domov v plzeňském divadle:** „Skupina pražských herců předvedla pohostinsky za režie Rudolfa Deyla na poboční scéně Městského divadla v Plzni v biografu Elektra Sudermannovu hru Domov. (...) V roli zavržené plukovníkovi dcerky Magdy mohla se tu dosyta vyhrát se zřetelným úspěchem u početného obecenstva L. Baarová. Profil jevištní herečky Baarové od posledního vystoupení na plzeňské scéně nepochybně zhutněl a spěje znatelně k vyšším metám uměleckého projevu. Vývoji napomáhá dobrá artikulace a vůbec výřečnost, tělesný zjev, plastický posunek a pohyb na jevišti. Hlavní kus dráhy, v níž se bude muset Baarová prodírat k plnému obsahu tvořivého herectví, dlužno teprve zdolat...“(Šk)

Nepříliš nadšeně však už hovoří Bořivoj Srba: „*Mnozí z herců, např. Vrbský, Gollová, Štěpničková a Nezval byli pro svou schopnost charakterizovat postavy s realistickou přesvědčivostí, přitom však civilně tlumeným tónem, pod nímž prokmitává cit, opakovaně zváni k účinkování v českém filmu, zatímco zase některé filmové hvězdy vyznačující se obdobnou schopností, např. Lída Baarová, A. Mandlová, Z. Kabátová aj., pronikaly na oficiální scény. Tato symbióza mezi protektorátním filmem a divadlem nebyla však českému herectví ku prospěchu, neboť skrze ni se na scéně zabydlovaly typické manýry filmových hvězd, které chtěly většinou – jsoouce předurčeny k herectví často jen libivým zjevem a melodickým hlasem – vystačit s pouhou elegancí.*“⁵⁴

Poslední divadelní rolí Lídy Baarové v Čechách byla *Lilofee*, pohádka Manfreda Hausmanna o vodníkově nevěstě, kterou nastudoval Aleš Podhorský.⁵⁵ Pak už nezbývalo mnoho času do úplného zákazu hraní, jak ve filmu, tak na divadle.

2.4.3 Zákaz a poslední české filmy

Kvůli blížícímu se zákazu, který vydal německý ředitel Barrandovských ateliérů Schulz na příkaz samotného K.H.Franka, mimochodem blízkého přítele Magdy Goebbelsové, natočila Baarová už jen dva filmy. Rozloučení s českou kinematografií to bylo ale důstojné. *Paličova dcera* režiséra Vladimíra Borského byla posledním filmem u Lucernafilmu, pro který byl původně zákaz vydán. Do připravovaného filmu *Noční Motýl* ji už Miloš Havel obsadit nemohl, roli pak dostala Hana Vítová. Úplně posledním snímkem byla slavná *Turbína*, která vznikla podle předlohy Karla Matěje Čapka-Choda. Režisér Otakar Vávra, který působil u Nacionalfilmu, se rozhodl příkaz ignorovat. Po dokončení filmu byl ale zákaz rozšířen na všechny společnosti vyrábějící film.

---

⁵⁴ Srba, Bořivoj: *O nové divadlo*, Panorama, Praha, 1988, str. 102-3.

⁵⁵ Baarová, Lída: *Útěky*, Československý spisovatel, Praha, 2009, str.192.

2.5 Konec války

2.5.1 Nová naděje – Itálie

Na základě Vávrovy *Maskované milenky*, která se promítala i v Itálii, přijel v roce 1942 do Prahy italský producent Amato s nabídkou od režiséra Enriqa Guazzoniho. Tento klasik italského filmu, tvůrce známého velkofilmu *Quo vadis?* z roku 1912 se rozhodl Baarovou obsadit do svého nově připravovaného filmu *La fornarina* (*Pekařka*). Příběh o florentské pekařce, která byla velkou láskou italského renesančního malíře Raffaela Santiho, a který podle ní namaloval známý obraz Sixtinské Madony. Ukázalo se, že německý zákaz se italských filmařů netýká, a protože Baarovou v Praze nic nedrželo, rozhodla se to přijmout. Na cestě do Říma jí doprovázela sestra Zorka.⁵⁶

Vzhledem k tomu, že Baarová do té doby neuměla ani slovo italsky, znamenalo to velkou výzvu. V podstatě se opakovala stejná situace jako před deseti lety v Německu. Za pomoci českého novináře žijícího v Itálii Svatopluka Ježka studovala italštinu a pro svůj nesporný jazykový talent ji zvládla za několik týdnů.

S novou prací se zvedá i nový zájem médií. České noviny se o její italské působení velmi zajímaly a považovaly ho za mimořádný úspěch této české herečky. **Kinorevue č.12/1942** přineslo velkou reportáž o filmování Baarové v Itálii. Bylo to v době, kdy se připravovala na film *La fornarina*: „*Baarové nastává jiný úkol. Její herecká ctižádost nechce dovolit, aby svolila k dubbingu. Baarová se učí pilně italsky a vymínila si, že čtrnáct dní před započetím filmu složí zkoušku.*“

Je jisté, že v nabídnuté práci pocítila novou šanci zvrátit svůj osud a rozhodně ji nechtěla promarnit. Poctivost, se kterou pracovala, se jí vyplatila a tak se stalo, že šla opět z filmu do filmu. Za tu krátkou dobu, po kterou ji bylo dovoleno působit v Itálii, natočila celkem šest filmů.

Druhým italským filmem byla komedie *Ti conosco, mascherina!* (*Mě neoklameš! nebo také Znáš tě, krásná masko!*) režiséra Eduarda de Filippa. Kromě režie sám ve filmu hrál a v dalších rolích se objevila i jeho sestra a bratr.

Do filmu *L'ippocampo* (*Nosorožec*) ji angažoval známý italský herec, režisér a scénárista Vittorio De Sica, který společně s R. Rosselinim, L. Viscontim a F.Fellinim patřil

---

⁵⁶ Baarová, Lída: *Života sladké hořkosti*, Sfinga, Ostrava, 1992, str. 147.

mezi velké tvůrce neorealismu. Za film *Zloději kol* (1948) byl oceněn Oscarem a Zlatým glóblem.

V následujícím filmu *Il cappello da prete (Kněžský klobouk)* hrála maďarskou herečku. O filmech *Grazia (Půvab)* a *La sua strada (Její cesta)* už toho mnoho nevíme. S blížícím se koncem války se zhoršila situace i v Itálii. Ačkoliv se Baarová pokouší vyřídit si povolení, aby zde mohla zůstat, bohužel se jí to nepodaří a pravděpodobně i na „přímluvu“ Magdy Goebbelsové se v únoru 1944 musí natrvalo vrátit do Prahy.

2.5.2 Druhý návrat do Prahy

Po návratu se pokoušela o zrušení zákazu hraní v českém a německém filmu. Dokonce začala i natáčet s Martinem Fričem film *Revír č. 13* podle knihy Eduarda Fikera *Zinková cesta*. Filmování však bylo stále něčím zdržováno. Později se ukázalo, že pravým důvodem byla ona sama. Její scény se natáčely tak, aby mohly být po válce vystřiženy. Což se také stalo, snímek byl po válce dokončen a hlavní roli dostala Dana Medřická.⁵⁷

2.5.3 Nepodařený útěk

Baarová byla společně s dalšími herci totálně nasazena v dílně, kde se měly vyrábět nákupní tašky. Stále více rostl strach z pomsty, která by mohla přijít po válce. Nestrachovala se jen Baarová, ale celá její rodina. Někdejší přátelé se jí nyní raději vyhýbali. Vzpomíná na to i Jára Kohout: „*Válka se chýlila ke konci a aktuálním se stávalo téma kolaborace. Nejtěžší podezření padalo na Lídu Baarovou, Adinu Mandlovou a Vlastu Buriana. Lída byla případ celkem jasný.*“⁵⁸ Dále vypráví o setkání v Lucerně, kde byl se svou ženou Mimi. Té se Baarové zželelo a tak si s manželem přisedli k jejímu stolu. Tento vstřícný krok byl ale asi jedním z mála projevů alespoň malé náklonnosti. Ostatní kolegové na Baarovou vzpomínali spíše se záští.

---

⁵⁷ Motl, Stanislav: *Lída Baarová a Joseph Goebbels*, Eminent, Praha, 2009, str. 157.

⁵⁸ Kohout, Jára: *Hop sem, hop tam*, Jan Kanzelsberger, Praha, 1991, str. 160.

„Já si doopravdy nedovedu představit, že by si takhle dokázala zkazit života ženská, která by byla jen trochu chytrá....

A co se jejího herectví týče? Její dramatické role, jak je dnes tak vidám – at' se na mě nezlobí - ty byly furt jedno a totéž. Ano, byla krásná. Ale zase ne tak zajímavá jako Adina. Z Adiny Mandlové číšel intelekt na dálku, byla nesmírně chytrá, inteligentní a mazaná – všechno dohromady! Na rozdíl od Lídy Baarové. Zase ale neměla srdce. A to možná Lída měla, proto prodělala v životě mnohem víc...“⁵⁹ (Ljuba Hermanová)

Kvůli obavám o sebe i svou rodinu se Baarová nejprve odstěhovala z rodinné vily a později, v dubnu 1945, se rozhodla pro útěk na Západ. Na cestu se vydala společně s rodinou pražských Němců, se kterou ji měl seznámit Hans Albers⁶⁰. Baarová mířila do Starnbergu, kde ji měl Albers poskytnout azyl. Nakonec to byl ale pravděpodobně on, kdo Baarovou vydal Američanům. Zhruba dva a půl měsíce žila pod ochranou americké vojenské kontrarozvědky CIC, která se jí snažila vyslýchat. Poté byla zhruba na tři týdny uvězněna v mnichovském vězení Stadlheim, odkud byla převezena do mnichovského sanatoria. Baarová se ihned po válce dostala na seznam hledaných válečných zločinců, zajímala se o ni i britská vojenská zpravodajská služba. Nejspíš se domnívali, že by je mohla přivést na stopu některých vlivných představitelů nacistické říše, kteří byli na útěku. Z onoho mnichovského sanatoria byla nakonec příslušníky česko-amerického oddílu v září 1945 vrácena do Prahy.⁶¹

---

⁵⁹ Suchý, Ondřej: Ljuba Hermanová, Brána, Praha, 2003, str. 93-4.

⁶⁰ Hans Albers (1891-1960) – německý herec a zpěvák, hojně účinkoval v němých i zvukových filmech, např. v Blue Angel s Marlene Dietrichovou, odmítal hrát v propagandistických filmech a raději se věnoval divadlu.

⁶¹ Motl, Stanislav: Lída Baarová a Joseph Goebbels, Eminent, Praha, 2009, str. 170-180.

2.5.4 Vězení

Podobně smutný osud měla i řada dalších známých českých umělců. Příkladem za všechny byl případ Vlasty Buriana, který byl na základě smyšlené výpovědi obviněn z kolaborace. Tuto výpověď (kterou přikládám v příloze) učinila právě Lída Baarová.⁶² Baarová ji podepsala pod nátlakem v době, kdy byla sama vězněna a je samozřejmě naprosto odlišná od způsobu, jakým vzpomínala na Buriana ve svých pozdějších memoárech.

„Byl to opravdu velký umělec, a když stál na jevišti, člověk by řekl, jak má život prokouknutý a že ho nic nepřivede do rozpaků. Ve skutečném životě to však bylo úplně jinak. A vůbec mi nepřipadal veselý.

Jednou už za války, mě pozval k sobě do vily na večeři a tam jsem na vlastní oči viděla ukázkou jeho „kolaborace“. Byli tam ještě dva Němci: Zankel, ředitel „Českého filmového ústředí“, a ještě jeden. Oba to byli Němci z Čech, česky uměli perfektně a řekla bych, že s Čechy cítili. Taky se jim po válce nic nestalo. Dr. Zankel je dnes advokátem v Západním Německu. Tak ti seděli tenkrát u Vlasty. Proč? Chtěli si zazpívat české písničky se slavným českým komikem, a to taky celý večer dělali. Vlasta byl prostě jako dítě. Strašně důvěřivý, nikoho z ničeho nepodezíral, a na to taky, chudák, doplatil.“⁶³

Podobně jako Baarová byla kvůli Burianovi vyslýchána i Adina Mandlová. Ta ovšem smyšlená prohlášení podepsat odmítla. Baarová se později za tuto chybu omluvila a Burian byl na základě několika studií Vladimíra Justa v roce 1994 rehabilitován.

V době věznění Baarové prošla doslova peklem celá její rodina. Matku Ludmilu Babkovou při jednom z výslechů zasáhl infarkt a po několika hodinách zemřela. Psychicky nevyrovnaná sestra Zorka byla coby sestra kolaborantky vyhozena z divadla a spáchala sebevraždu. A otec Karel Babka přišel kvůli neléčenému zánětu o nohu.

Baarová strávila ve vězení rok a půl, propuštěna byla na Vánoce 1946, kdy bylo trestní stíhání zastaveno. Podle protokolu nebylo dokázáno, že by se někdy dopustila udavačství nebo že by podporovala nacismus spoluprací s gestapem. Její styky s Hitlerem a Goebbelsem byly v rámci ohrožení republiky vyhodnoceny jako bezvýznamné.

---

⁶² Srov. Just, Vladimír: Vlasta Burian ve světle Hvězd nad Baltimore, Divadelní revue 2, 1991, č. 1. (Zde i protokol Výpověď i Lídy Baarové majoru StB dr. Bouchalovi ze 13.6. 1946). Též in: Just, Vladimír: Mysterium smíchu. Život a dílo krále komiků, Academia, Praha 2003, s. 67, 240, 250, 251

⁶³ Baarová, Lída: Útěky, Československý spisovatel, Praha, 2008, str. 43.

2.6 Život po válce

2.6.1 Na svobodě

Ještě když byla Baarová uvězněna, navštívila ji mladá začínající herečka Marcela Nepovímová. Tato dobrá duše se na žádost Baarové začala starat o ovdovělého otce Karla Babku. Marcela se nakonec stala manželkou pana Babky a společně s ním a nakonec i s Baarovou prožívala jejich další osudy. Po propuštění z vězení se Baarová vrátila do vily na Hanspaulku a 27. července 1947 se po krátké známosti vdala za Jana Kopeckého. Jan pracoval v Divadle 5. května, hned po svatbě byl ale vyhozen. Manželé se pak nějakou dobu živilí kočováním po české zemi s loutkovým divadlem. Jan se tím vrátil k rodinné tradici svého slavného předka Matěje Kopeckého a Baarová se vrátila zpět k divadlu, ač trochu jiným způsobem než byla dosud zvyklá. Naučila se vodit loutky a mluvit za ně.⁶⁴

2.6.2 Další emigrace

S blížícím se komunistickým převratem v únoru 1948 bylo více než jasné, že Baarová v zemi zůstat nemůže. Opět ji začala sledovat tentokrát tajná policie lidově demokratického Československa a navíc se roznesla informace, že se chystá nové vyšetřování a vazba. Na základě těchto indicií se Baarová s Kopeckým rozhodli emigrovat. Investovali do útěku veškerý majetek, co měli, nejprve odjeli do Bratislavy a pak se za pomoci zaplaceného převaděče dostali do Rakouska. V Salcburku si pak oba našli práci v restauraci a dělali vše proto, aby se co nejdříve dostali do Argentiny. V této zemi bylo poměrně snadné získat italské vízum a Baarová věřila, že by se i mohla vrátit k filmování. Nakonec ale vše dopadlo jinak. Ve chvíli, kdy měli odcestovat do Argentiny, totiž onemocněla. Manželé si v této době už moc nerozuměli a tak Kopecký nakonec odcestoval sám. Baarová byla hospitalizována na klinice doktora Kurta Lundwalla, rodáka z Opavy. Po vyléčení se sice vydala za manželem do Argentiny, ale nebyla tam šťastná. Po získání italského víza okamžitě odcestovala do Říma a s manželem Janem se po čase rozvedli.⁶⁵

V Praze byla mezitím dokonána tragédie rodiny Babkových. Po Lídě útěku byl otec vyslýchán Státní bezpečností. Polovina vily, která patřila Lídě, byla státem zkonfiskována. V roce 1948 se pan Babka oženil s Marcelou Nepovímovou, téhož roku mu úředním dopisem

---

⁶⁴ Motl, Stanislav: Lída Baarová a Joseph Goebbels, Eminent, Praha, 2009, str. 201.

⁶⁵ Baarová, Lída: Útěky, Československý spisovatel, Praha, 2009, str. 269 -275.

bylo sděleno, že jeho pobyt v Praze je nežádoucí. Do jejich domu se nastěhoval komunistický generál Kokeš a Babkovi museli odejít do polorozpadlé chatrče v pohraničních Jizerských horách.

2.6.3 Návrat do Itálie

Baarová se v Itálii vrátila ke své profesi. Jejím prvním filmem po více než sedmi letech byl v roce 1950 *La vendetta di una pazza (Pomsta bláznivé ženy)* a získala ho díky producentu Amatovi, který jí za války přizval k natáčení prvního italského filmu. Hrála v něm italsky mluvící Němku. Ihned po dokončení přichází romantický snímek *Gli amanti di Ravello (Milenci z Ravella)*. Natáčení jí vyneslo návrat do umělecké branže, i když už vzhledem k jejímu věku se role dcer proměnily spíše na obor matek. Za vydělané peníze si pořizuje byt přímo v Římě a pravidelně se schází s Kurtem Lundwallem. Do roku 1953 natočila ještě další čtyři filmy, *La Bisarca (Náklad'ák)*, *Pieta per chi cade (Soucit s padlými)*, *Gli innocenti pagano (Nevinní musejí platit)* a nakonec nejúspěšnější z nich *I Vitelloni (Darmošlapové)*.⁶⁶

Darmošlapové jsou raným neorealistickým dílem režiséra Federica Felliniho. Vypráví o skupince mladých mužů, kteří nevědí, co si počít s vlastním životem a obskakování matkami toulají se po rodném městečku jadranského pobřeží. Lída Baarová tu ztvárnila postarší manželku majitele krámků, do které se jeden z mladíků zamiluje. Touto postavou vymkla se veškeré své dosavadní práci. Sama ve svých pamětech vzpomínala, že na způsob, jakým film vznikal, nebyla zvyklá a zpočátku ji dělalo problémy vypadat realisticky, tedy hrát rozčuchaná a nenalíčená.⁶⁷ Tento snímek je pro nás vzácný také proto, že je to dnes asi jediná snadno přístupná ukázka její poválečné práce.

---

⁶⁶ Baarová, Lída: *Života sladké hořkosti*, Sfinga, Ostrava, 2005, str. 217.

⁶⁷ Tamtéž, 218.

2.6.4 Španělsko a konec filmové kariéry

Svou filmovou kariéru uzavřela Baarová ve Španělsku. Když se teď už bývalý manžel Jan vrátil z Argentiny, byl už úspěšným filmovým manažerem. Založil německo-španělskou filmovou koprodukcí a zajistil Baarové práci ve španělském filmu.⁶⁸ K němčině, italštině, francouzštině a angličtině tak přibyla ještě španělština. V letech 1956 – 1958 vzniklo posledních sedm filmů, *Miedo (Strach)*, *Todos somos necesarios (Všichni jsme důležití)*, *Viaje de novios (Cesta snoubenců)*, *La mestiza (Míšenska)*, *El batallón de las sombras (Batalion stínů)*, *Il cielo brucia (Nebe v palmenech)*, *Rapsodia de sangre (Krvavá rapsodie)*.⁶⁹ K českému publiku se tato díla nikdy nedostala. České noviny se o její další tvorbu už téměř nezajímaly, a když o ní psaly, bylo to pouze v souvislosti s Goebbelsem.

Ve filmu *Strach* hrála ženu bojující o život svého manžela, který propadl narkotikům. A ve filmech *Všichni jsme důležití* a *Rapsodie krve* se po letech potkala s Vídeňákem Rolfem Wankou. V roce 1958 bylo pro Baarovou přejíždění z Říma do Barcelony už příliš namáhavé a s tak s filmem definitivně skončila. Přestěhovala se do Salcburku za svým partnerem Kurtem Lundwallem.

S Kurtem prožila celých 24 let, ale až v roce 1969, rok po smrti jeho ženy, se za něj provdala. V roce 1972, pouhé 3 roky po svatbě, Kurt zemřel. Baarová se pak dlouhých 9 let soudila s jeho dětmi o majetek, který jí odkázal.

O celých sedm let dříve 1965 zemřel i Lídin otec pan Babka na rakovinu prostaty. Svou polovinu vily, kterou až dokonce života nesměl užívat, odkázal své ženě Marcele.⁷⁰

---

⁶⁸ Motl, Stanislav: Lída Baarová a Joseph Goebbels, Eminent, Praha, 2009, str. 217.

⁶⁹ Baarová, Lída: Života sladké hořkosti, Sfinga, Ostrava, 2005, str. 228.

⁷⁰ Marcela Babková pak tento několika miliónový majetek prodala výměnou za garsonku v Praze a sedmdesát tisíc.

2.6.5 Návrat k divadlu

I když už bylo pro Baarovou filmování příliš náročné, vrátila se ještě načas k divadlu. První její role po 16 letech byla ve hře *Ein klarer Fall (Jasný případ)* ve vídeňském Renaissance Theater. Všimla si jí tu Anje von Orłowská, která vedla Theater an der Berliner Allee v Düsseldorfu. Anje se rozhodla převzít vídeňské představení i s Baarovou.

V další sezóně se představila v komedii Louise Verneuilu *Eine Kusine aus Warschau (Moje sestřenka z Varšavy)*. Ihned poté se na ni obrátilo Zimmertheater v Heidelbergu, nabídli jí hlavní roli ve hře, kterou si sama vybere. Baarová se rozhodla pro *Věc Makropulos* Karla Čapka. Po premiéře obdržela Baarová děkovaný telegram od manželky zesnulého dramatika Olgy Scheinpflugové.⁷¹

V angažmá v Bad Godesbergu hrála před vyprodaným divadlem v *Dobrou noc, Patricie!* od Alda de Benedettiho a v *Právě zastřelili muže* od Španěla Jaine Salona, kterou viděl na své cestě po západoněmeckých divadlech i Ludvík Kundera.

Ludvík Kundera, Divadelní noviny r. 10, 30. listopadu 1966, č.7: „V hlavní roli ženy klamajícího staršího chotě – Lída Baarová! Nerozvádějme tvrzení historiků, podle nichž se s touto českou herečkou chtěl kdysi oženit sám Joseph Goebbels. Konstatujme prostě, že Lída Baarová – dvaapadesátiletá, smíme-li věřit staršímu slovníku, ostatně českému – si zachovala křehký půvab i v divadélku, kde všechna místa jsou až nemilosrdně blízko jevišťaťku. Navíc si dokonale osvojila němčinu. Onen zcela nepatrný „cizí akcent“, jenž jí zbyl, mají Němci u herců a zpěváků rádi. Psávalo se tuším, o úzkém a spíš lyrickém – než dramatickém talentu Lídy Baarové. Konfekční předloha nedávala příliš mnoho možností nějakým hereckým kouzlením tuto charakteristiku narušit. Podnítila jen zvědavost vidět Baarovou v lepší hře a pod vedením lepšího režiséra.“

Následovala ještě angažmá v Bonnu, Stuttgartu, Vídni a Hannoveru. Za připomínku určitě stojí hlavní úloha v *Morálce paní Dulské*, kterou se u nás proslavila Zdenka Baldová a setkání se slavným dramatikem a režisérem Rainerem W. Fassbinderem, který jí nabídl záskok pro turné v jeho hře *Hořké slzy Petry von Kantové*. S publikem se nakonec rozloučila postavou slavné německé šansoniérky Marlene Dietrichové ve hře *Svědkyň obžaloby* ve Státním divadle ve Štýrském Hradci.⁷²

⁷¹ Baarová, Lída: Útěky, Československý spisovatel, Praha, 2009, str. 285.

⁷² Tamtéž, str. 285-8.

2.7 Poslední návrat domů

Ještě před revolucí jí několikrát navštívila jediná příbuzná, která jí zbyla, nevlastní matka Marcela. Právě ona se o ni také starala ke konci života, který nebyl příliš veselý. Do Prahy se paní Baarová podívala těsně po revoluci v roce 1990 a pak ještě o rok později, když ostravské nakladatelství Sfinga vydalo její paměti *Života sladké hořkosti*. Zúčastnila se autogramiády, kterou pro ni přátelé uspořádali v Lucerně. Pak už zůstala ve svém bytě v Salcburku, kde jí občas navštívili její staří přátelé nebo novináři. V této době o ní také vzniklo několik dokumentárních pořadů českých i zahraničních, například dokument Heleny Třeštíkové. Pravidelně za ní jezdil Stanislav Motl. Zbavena svéprávnosti umírá paní Lída Baarová 26. října 2000.

3 Sylva Langová – Williams

O Sylvě Langové se toho ví poměrně málo. Marně její jméno hledáme v nejrůznějších divadelních a filmových monografiích, slovnících a encyklopediích, neuvádí ji ani Růžena Vacková ve své souhrnné práci o českém ženském herectví, mlčí o ní jinak podrobná Fikejzova encyklopedie Filmoví herci (Český hraný film), mlčí o ní i jinak stejně zevrubný František Černý (Měnivá tvář divadla neb 200 let s českými herci, aj.). Každý, kdo se s ní ale setkal osobně, na ní vzpomíná jako na vzácnou osobnost, ze které vyzařovalo velké charisma, a krásnou ženu, která si svůj půvab uchovala i v pozdním věku.

3.1 Začátky

Sylva Langová pocházela z Plzně, kde se narodila 31.8.1921 do rodiny armádního důstojníka. Svou první zkušenost s divadlem absolvovala už v útlém věku. Ve čtyřech letech jí její maminka přihlásila do baletní školy, kterou vedla primabalerina plzeňského divadla Marta Aubrechtová, později slavná choreografka a výtečná učitelka baletu v Praze. Brzy dostala malá Sylva své první sólo v Coppélii, a jak sama později vzpomínala, už tehdy ji potlesk z hlediště uchvátil. V pražském baletním studiu si ji pak vyhlédl Miroslav Cikán a obsadil jí a jejího bratra do filmu *Král ulice*. Bylo to v roce 1935 a titulní roli zde ztvárnil Karel Hašler. Ten také napsal a složil všechny písně, včetně té, kterou v roli pouličního zpěváka zpívala Langová - Potkalo mě štěstí. Smlouvu za ní podepisovala matka, a když natáčení skončilo, řekl Hašler otci, že by byla škoda v tom nepokračovat. Dostala tedy ještě malinkou roli v romantickém snímku *Sextánka* Svatopluka Innemanna a občas zaskakovala za tanečnice ve Velké operetě. Pak úspěšně složila zkoušky na pražskou Státní konzervatoř a začala studovat herectví. Seznámila se tu se svým celoživotním přítelem Svatoplukem Benešem a se sestrou Lídy Baarové Zorkou Janů, se kterou dokonce studovala ve stejném ročníku. Právě se Zorkou se rozhodly bez povolení hrát ve filmu. Jednalo se o film, který byl námětem velmi podobný předchozímu a obdobně nepatrné byly i jejich role. Studentům konzervatoře bylo účinkování ve filmech zakázáno a tak byla obě děvčata ze školy vyhozena. Osud Baarové, která odešla ze stejného důvodu, se ale neopakoval. Režisér a zároveň představitel hlavní role filmu *Děvčata, nedejte se!* Hugo Haas nakonec vyjednal jejich návrat.

Langová se pak ve filmech objevuje už jen sporadicky, více než k filmu tíhla k divadlu. Do konce svého studia v roce 1940 natočila už jen dva filmy. Prvním byla Vávrova *Dívka v modrém*, kde se v roli mladé a nezkušené Slávinky, kterou by matinka ráda provdala

za dr. Karase, poprvé a zřejmě naposledy potkává s Lídou Baarovou. Druhým pak byla *Panna*, natočená režisérem Františkem Čápem.

3.2 Divadlo

Po absolvování konzervatoře přijala Langová angažmá v Městském divadle v Kladně. V té době bylo divadlo už druhým rokem v rukách ředitelky Langrové, která dokázala zastavit dosavadní finanční a umělecký propad divadla a vybudovat dvousouborové činoherní a operetní divadlo. Repertoár byl určován podle pražských scén a velmi často v něm hostovaly herecké hvězdy z Prahy. Langová se tak měla příležitost setkat s mnohými z nich. S Ladislavem Boháčem hrála *Markétku* ve Faustovi, s Eduardem Kohoutem ve *Svatbě Krečinského* Alexandra V. Suchovo-Kobylyna, s Otomarem Korbelářem ve *Třetím zvonění* Václava Štecha a s Vinklerem v *Radúzovi a Mahuleně*. Za postavu Manon z *Manon Lescaut* ji složil poklonu samotný Vítězslav Nezval.

Lidové noviny, 12. září 1941, Zeyerův Radúz a Mahulena v kladenském divadle:
„Podzimní sezóna v městském divadle v Kladně byla zahájena k počtě stého výročí narození Zeyera jeho slovenskou pohádkou Radúz a Mahulena. Vrchní režisér kladenského divadla M. Zejda ukázal napoprvé dobrou, podepřenou výpravou prof. L. Veleho. Položil důraz především na básnické slovo. Mahulenu hrála Sylva Langová, u níž zaujala herecká ukázněnost, bohatý citový fond, účelně a rozmyslně rozložený výkon, stupňovaný až ke konečnému vypětí. Vinklerův Radúz byl nejlepší v pátém obraze. Má dobrou kulturu mluveného slova, ale potřebuje hodně pracovat na jevištním výrazu. Věra Kalendová v královně Runě měla pěkná místa ve scéně s Mahulenou...“ (ot)

Po ročním angažmá se Langová na doporučení Bedřicha Vrbského dostala do vysněného Vinohradského divadla a přidružených Městských divadel pražských. Z původního záskoku se stalo skoro pětileté působení. Skvěle se tu uplatňovala v postavách citlivých, temperamentních a kurážných dívek například v komedii Rudolfa Kurtze *Klobouk dolů*.

Lidové noviny, 25. srpna 1942, Vinohradští herci v Brně: *„Brněnské obecní divadlo uvítalo v sobotu velmi srdečně v Divadelním studiu členy pražských městských divadel, kteří sehráli pohostinsky konverzační veselohru berlínského Rudolfa Kurtze Klobouk dolů, jež je už delší dobu na pořadu pražského Komorního divadla. Mladý lékař (Svatopluk Beneš) a jeho*

snoubenka, mužský, sportem vychovaný typ (Sylva Langová) se octnou ve vile snoubencova strýce, pána v nejlepších letech (Vladimír Majer), který jako zkušenější znalec žen málem roztrhne mladou dvojici, dokázav, že mužské způsoby dívčiny jsou jen maskou skutečné starodávné a nepomíjivé sentimentality. Nicméně obratně vrátí synovcovi nevěstu, pohnut svědomím i přítomností nevěstiny matky (Růžena Šlemrová), své dávné a jak se v posledním obraze ukazuje, dosud nevyčichlé lásky. Vtipná sevřená hra, v níž vystupuje pět osob – pátý je sluha šedivého pána (Jiří Tomič) – nastudovaná Gabrielem Hartem, měla úspěch tím větší, že současní lidé tu byli představeni životně s věrohodností nijak místně podbarvenou.“ (bg)

V Městském divadle na Poříčí ztvárnila Teklu v Tylově úpravě *Děvčete z Karlína*. Bližší informace zaznamenaly opět Lidové noviny, o výkonu Sylvy Langové se vyjadřují pochvalně.

„...V mezích úkolu, který si režie vytkla, je inscenace *Děvčete z Karlína* práce skutečně odbornická a spěje spolehlivě za stylově čistou reprodukci beidermaierovského měšťanství. (...) Názorné ukázky stylového projevu vídeňského nestroyovského divadla uvedl pražský soubor divadla s důkladnou pečlivostí. Mezi mnohými výkony přiblížila si hlediště zejména Sylva Langová ve své upřímně prosté Tekle.“ (Lidové noviny, 19. července 1941)⁷³

Další inscenací, ve které Langová hrála, bylo *Ženino tajemství* Fiedricha Lichtnekera v Komorním divadle. Partnerem jí byl znovu spolužák ze studií Svatopluk Beneš. Záznam z představení poskytly Lidové noviny.

Lidové noviny, 29. listopadu 1941, Ženino tajemství: „Třebaže váš recensent má za sebou i praktické zkušenosti kriminalistického reportéra, před tímto Ženiným tajemstvím, čtyřaktovou komedií Friedricha Lichtnekera, musí přiznat, že nedovede bez nahlédnutí do textových dokumentů bezpečně provést rekonstrukci zločinu, o jehož odhalení po letech tu běží. Byly tenkrát v Terstu dvě ženy, které se přely o právo na muže, obě držely v rukou jeden

---

⁷³ **Lidové noviny, 19. července 1941, Jak se kdysi hrávalo:** „Lehkou letní stravu, kterou od čtvrtka nabízí spotřebitelstvu Městské divadlo na Poříčí, vyrobil už v minulém století J. Nestroy a J. K. Tyl si ji upravil pro své prosté pražské publikum.

Vyvětrala od té doby nemálo a měla-li být dnes, v jiné době a jinému publiku znovu předložena, musela se adaptovat znovu. Kupodivu se Salzrova inscenace Nestroyovy frašky se zpěvy, které Tyl dal přitažlivý titul *Děvče z Karlína*, vrátila k starší původní verzi, nechť nikterak odrazit beidermaierovský svět malých vídeňských lidí a jeho nestroyovské divadlo v rozmarném zrcadle, nýbrž s věrným zpodobněním této doby a tohoto prostředí., věrohodně ukázat, jak se kdysi hrávalo. (...)

V mezích úkolu, který si režie vytkla, je inscenace *Děvčete z Karlína* práce skutečně odbornická a spěje spolehlivě za stylově čistou reprodukci beidermaierovského měšťanství. (...) Názorné ukázky stylového projevu vídeňského nestroyovského divadla uvedl pražský soubor divadla s důkladnou pečlivostí. Mezi mnohými výkony přiblížila si hlediště zejména Sylva Langová ve své upřímně prosté Tekle.“ (Ks)

a týž revolver, když vyšla rána a muž se skácel k zemi, záleží tedy patrně na tom, která stiskla spoušť. Jedna z žen, Francouzka, utekla, druhá, Ruska, dokázala, že vražedkyně byla uprchlá. Nato přišla úřední zpráva, že Francouzka zahynula při železničním neštěstí v Rumunsku. A tím soudní řízení s ní skončilo. Nikoli však řízení divadelní; neboť zde se vyjeví, že se ta Francouzka nezabila, nýbrž zůstala na světě a žije jako tanečnice v Paříži. Ale též v Paříži žije krásná vdova paní Lydie Jouvetová, majitelka salónu krásy a matka sedmnáctileté dcery Adrieny. (...)

V Komorním divadle hraje ji paní Šlemrová s oslnující elegancí večerních toalet ale nad to s kypivou proměnlivostí živého konverzačního tónu ve všech srdečnosti, životní radosti i bolestného zděšení. V Sylvě Langové má půvabnou a dovádívou Adrienu,(...) Svatopluk Beneš by byl ucházející nápadník pro Adrienu, kdyby mu pravice nevězela pořád v kapse kabátu.“(B)

Po válce Langová z Vinohradského divadla odešla. Rozhodla se tak proto, že nedostala roli Mimi v připravovaném Čapkově Loupežníkovi. Na rok přešla do obnoveného divadla E.F.Buriana D46. Divadlo už ale nedosáhlo své předválečné kvality a Burian bohužel zůstal poznamenán svým pobytem v koncentračním táboře. Langová tu hrála Matildu v Cankarově hře *Pro blaho národa* v režii Karla Nováka, Lucy v *Žebrácké opeře* B.Brechta a Minku v Klicperově komedii *Každý něco pro vlast* obojí v režii E.F. Buriana.

Poslední českou domovskou scénou se Langové stalo nové Divadlo 5. května. Divadlo⁷⁴ sídlilo v budově bývalého Nového německého divadla od května 1945 a založili ho Alois Hába, Václav Kašlík a Antonín Kurš s úmyslem vytvořit revoluční, socialisticky orientované „divadlo lidu“. Kromě Kašlíka a Kurše tu působili i režisér Alfréd Radok a scénograf Josef Svoboda. V roce 1946 se divadlo rozdělilo na dvě samostatné jednotky na Činohru 5. května a Velkou operu 5.května.

Langová dostala za roli Kateřiny v Shakespearově *Zkrocení zlé ženy* v Činohře 5. května cenu divadelních kritiků. V inscenaci excelovala společně s Vítězslavem Vejražkou⁷⁵.

---

⁷⁴ Černý, Jindřich: Osudy českého divadla po druhé světové válce, Academia, Praha, 2007, str. 43.

⁷⁵ Vítězslav Vejražka (1915-1973) – po absolvování pražské divadelní konzervatoře hrál např. v Národním divadle v Brně nebo pražské Uranii; po válce pomáhal zakládat Činohru 5. května, kde nejen hrál, ale i režíroval; od roku 1948 až do své smrti působil v činohře Národního divadla v Praze, v letech 1964-1969 tu byl i šéfem činohry; kromě divadla se věnoval i rozhlasu a filmu, s našimi herečkami se potkal ve filmech Turbína (1941 Lída Baarová) a Hrdinové mlčí (1946 Langová), v letech 1949- 63 byl také pedagogem na DAMU.

Když se v roce 1947 s Činohrou 5. května rozloučil Kurš, Radok a pak i Vítězslav Vejražka, ujali se vedení souboru Vojtěch Plachý – Tůma a Jiří Jahn. Divadlo sice stále disponovalo kvalitním hereckým souborem, zejména pak v dámské části, do které spadala společně s Blankou Waleskou, Lídou Matuškovou i Sylva Langová, nedostávalo se mu už ale režisérů na náročný repertoár. Divadlo se tak krok za krokem proměňovalo v populární velkoměstské bulvární divadlo. Hrály se tak více inscenace lehčího a konverzačního rázu většinou v režii Miloslava Jareše. Ten také uvedl populární komedii francouzského dramatika Marcela Acharda *Život je krásný* v hlavní roli se Sylvou Langovou.⁷⁶ Hereckým partnerem jí tu byl Josef Chvalina⁷⁷, se kterým téhož roku spolupracovala ještě v jedné Jarešově inscenaci, tentokrát v lyrické hříčce *Rozmary Marianiny*. Hra Alfreda de Musseta byla uvedena již na začátku poslední sezóny existence této scény. Jednou z posledních zdařilých inscenací toho roku byla ještě *Zlodějská komedie* Josefa Tomana, kde v režii Stanislava Vyskočila hrála Langová společně s Jindřichem Plachtou a Rudolfem Deylem ml.

---

⁷⁶ Černý, Jindřich: *Osudy českého divadla po druhé světové válce*, Academia, Praha, 2007, str. 131-2.

⁷⁷ Josef Chvalina (1920-1982) - po odchodu z divadla 5. května působil v těchto divadlech: Realistické, Vinohradské, S.K. Neumanna a Na Zábřadlí, nejbližší mu byly typy nenápadných mužíků, ustrašených úředníků a zbabělých maloměšťáků; podobné role dostával i ve filmu, působil také jako pedagog na konzervatoři a DAMU.

3.3 Filmová práce

Co se týká českého filmu, nedostala Langová až na pár výjimek mnoho příležitostí. Za války nehrála téměř vůbec, bylo to prý hlavně proto, že nechtěla hrát pro Němce. Tatínek totiž musel kvůli odboji do Terezína. Menší roli na sebe upozornila až v roce 1946 v poválečném snímku Miroslava Cikána *Hrdinové mlčí*. Svou největší roli si však odbyla o rok později v nádherné komedii *Parohy*. Pod režii byl dlouho podepsán František Sádek, dnes už ale víme, že autorství patří Alfrédu Radokovi. Film bohužel neměl šanci prorazit, protože byl kvůli emigrantům Járu Kohoutovi a právě Sylvě Langové od února roku 1948 zakázán. Později se na něj jako na spoustu trezorových filmů zapomnělo. Jindřich Černý na něj vzpomíná takto: „*Film Parohy režiséra Františka Sádka zdánlivě nepatří do těchto divadelních kapitol. Hedvábného radokovská monografie nám dokonce sugeruje, že si nezaslouží větší pozornosti ani v kontextu Radokova díla. Je to velký omyl. Skvělá secesní komedie o trampotách žárlivého pana Viktorína (Oldřich Nový), který si omylem koupil v dražbě parohy, a tím rozjel fámou o nevěře své krásné ženy (Sylva Langová), která pak musí čelit nejrůznějšími groteskními aktivitami, nám okamžitě připomene Radokovu inscenaci Šamberkova Jedenáctého přikázání a celou jeho zálibu v dekorativní secesi. Film, který se navzdory divoce groteskní zápletce vyznačuje kultivovanou výrazovou střídmostí všech hereckých postav, včetně Járy Kohouta, nemohl natočit režisérský začátečník F. Sádek, ale pouze geniální fanatik stylové čistoty, jímž byl – byť také filmový nováček – Alfréd Radok. Jára Kohout si ve svých pamětech vzpomínal, jak Alfréd Radok přísně dohlížel na to, aby Kohout neuplatňoval své navyklé „opičky“ a aby hrál jinak, než byl dosud zvyklý. Ostatně Radokův kamarád Josef Svoboda zase přísně dohlížel na stylovou čistotu secesních dekorací a mobiliáře.*“⁷⁸

Tento snímek byl na dlouhou dobu posledním českým filmem Sylvy Langové. Na další si musela počkat celých 51 let.

---

⁷⁸ Černý, Jindřich: *Osudy českého divadla po druhé světové válce*, Academia, Praha, 2007, str. 122.

3.4 Velká Británie

3.4.1 Emigrace za manželem

O svém britském manželovi mluvila vždy s velkou láskou a úctou. Davida Williamse potkala v šestadvaceti letech, tou dobou byla už 3 roky rozvedená a měla čtyřletého syna Míšu. První manžel byl lékař, ale bohužel prý neměl pochopení pro její práci a tak se rozvedli. Svého druhého manžela potkala na horách v Krkonoších díky Angličance Sue Byronové, jež jí původně měla učit anglicky. Langová se v té době připravovala na roli Roxany ze *Cyrana z Bergeracu*, který se točil v rádiu. Podle jejího vyprávění to byla láska na první pohled, což dokazuje rychlost, se kterou se vzali. Po pouhých čtyřech dnech známosti ji David požádal o ruku a za dalších šest dnů už byli manželé. Langovou měla sice sledovat tajná policie, sňatek ale proběhl bez komplikací a Langová s ním získala britský pas. Dokončila svou nasmlouvanou práci a po třech měsících v červnu 1948 odcestovala za svým mužem do Londýna. David Williams byl za války u námořnictva a po válce pracoval u lodní společnosti. S Langovou měli dceru Katrinu, která pracuje jako překladatelka UNESCO a syn z prvního manželství Misha Williams se stal v Anglii známým televizním režisérem a producentem.

3.4.2 Práce v Británii

3.4.2.1 Britské divadlo

V Londýně toužila Langová po divadle, ale se svou znalostí angličtiny si netroufala. Záhy se však na jeviště skutečně vrátila a hned mezi proslulé bratry Marxovy, kteří tou dobou hostovali v Anglii.

Groucho, Chico, Harpo a Gummo Marxovi tvořili jednu z nejslavnějších amerických komediálních skupin 30. a 40. let. Nejznámější z nich Groucho, který stál u jejího zrodu, získal v roce 1974 Oscara a o tři roky později byli všichni uvedeni do Filmové síně slávy. Kromě divadla se věnovali i filmu, k těm nejúspěšnějším patří například Kachní polévka, Kobylníci nebo Noc v Casablance.

Role to byla celkem snadná, úkolem Langové bylo hlasitě křičet a utíkat před Harpem, který jí honil s nůžkami v ruce. Celé se to odehrávalo v divadle Palladium, název inscenace jsem bohužel nezjistila. Langová však za ní dostala slušně zapláceno. Vzpomínala na to takto: „*Bratři Marxové se pak chlubili, že pro tuhle roli sehnali v Anglii slavnou shakespearovskou herečku. Hrála jsem s nimi dvakrát denně víc než měsíc a vydělala tak dvakrát tolik než byl tehdejší plat mého manžela.*“⁷⁹

Na britských divadelních prknech se k jejím největším úspěchům řadila Polly v *Threepenny Opera (Žebrácká opera)* v Royal Court Theatre a *Nastěnka* v Dostojevského *Bílých nocích*. Hrála také ve hrách *The Aspern Papers, Witness for the Prosecution (Svědék obžaloby)*, *The Spinning of the Wheel* a *It wasn't the Fifth but the Ninth* a v mnoha dalších, o kterých bohužel nemáme žádné záznamy.

Langová se však v britském divadle uplatnila i jinak. Když v roce 1974 přicestoval slavný český scénograf Josef Svoboda, byla požádána Sirem Laurencem Olivierem, aby společně s nimi jako jeho asistentka spolupracovala na připravované inscenaci *Tři sestry* v National Theatre, Old Vic. Kromě Čechova se pak Langová podílela na téže scéně i na inscenaci i na Dostojevského románu *Idiot*.⁸⁰

---

⁷⁹ Reflex č. 21/98 str. 30-31.

⁸⁰ Tamtéž str.30-31.

3.4.2.2 Filmy a seriály

Svůj první film v Anglii natočila v roce 1950 a jmenoval se *Little red monkey (Malá červená opička)*, další o dva roky později *The woman's angel (Žena anděl)*. Mnohem více byla ale obsazovaná do různých televizních seriálů. Jejím prvním živě vysílaným bylo *Destination Downing Street (Místo určení Downing Street)*. Napsal ho Erich Maschwitz, který jí viděl v *Bílých nocích* a vymyslel pro ni roli hodné špiónky Sylvy. Vysílal se celých šest měsíců a sama Langová přiznala, že byl celkem hloupý. Hrála pak ještě asi v osmi seriálech například v *Maigret* (1960), *Secret Army (Tajná armáda)* (1977) nebo *The Avengers* (1961), které se v Polsku vysílalo pod názvem *Buřinka a revolver* o dvojici detektivů vyšetřující případy související s nadpřirozenými jevy.

V roce 1969 opět hrála roli cizinky, tentokrát Východní Němku v Piersonově filmovém thrilleru *The Looking Glass War (Kukátková válka)* a setkala se zde s americkým hercem britského původu Anthony Hopkinsem. O deset let později ještě byla obsazena do posledního filmu herce Roberta Shawa v akčním americko-irském snímku režiséra Marka Robsona *The Avalanche Express (Expres v lavině)*.

V roce 1989 se shledává s dalšími českými emigranty v německém filmu *Follow me (Následuj mě)*, který natočila mladá režisérka Maria Knilli o osudech českého intelektuála a disidenta Pavla Landovského⁸¹ žijícího v Rakousku.

Posledním filmem režiséra Oskara Reifa *Postel* se Langová v roce 1998 vrátila po padesáti letech do České republiky.

---

⁸¹ Pavel Landovský (1937) – tento významný český herec a dramatik musel po podpisu Charty 77 odejít do emigrace, po revoluci se ale do vlasti vrátil a navázal na svou předchozí kariéru, dlouhá léta působil v Činoherním klubu, v roce 1990 např. exceloval v Menzelově Audienci, a natočil mnoho filmů.

3.4.2.3 Rozhlasová práce

V době, kdy Langová ještě neovládala angličtinu natolik, aby zvládla činoherní divadlo, dostala nabídku spolupracovat v českém oddělení Radia BBC. Účinkovala tu ve vánočních hrách a v recitačním pásmu, které režíroval doktor Karel Brušák⁸². Později jí prozradil, že její nahrávky přehrával studentům češtiny na univerzitě v Cambridge, aby jim předvedl správnou českou výslovnost. V květnu 1951 stála u zrodu Rádia Svobodná Evropa, která zahájila svůj provoz v češtině v hlavním městě amerického pásma v Mnichově. Prvním ředitelem českého oddělení byl redaktor Ferdinand Peroutka⁸³, s jehož dcerou chodila Langová na gymnázium. Na vzniku se dále podíleli Pavel Tigrid, profesor Jaroslav Stránský, režisér Josef Kodíček, herec a režisér Vinohradského divadla Petr Lotar, filmový režisér A.J.Holman a slavný tvůrce Extase Gustav Machatý⁸⁴ z Hollywoodu. Vila, ze které se vysílalo, byla rezidencí britského velvyslance a Langová sem vždy na nějaký čas přijela a natočila několik her nebo kulturních pořadů a pak se zase vrátila za rodinou do Londýna. V archivu instituce Libri prohibiti jsem našla pouze záznam z roku 1954 se staročeskými kolednickými hrami. Často se však herecky uplatňovala i v pravidelném cyklu Josefa Kodíčka „Hra týdne“, který režírovali Gustav Machatý, František Čáp a J. A. Holman.⁸⁵ O Josefu Kodíčkovi a *Hře týdne* se zmiňuje i Vladimír Just ve svém příspěvku v publikaci Svobodně!, která vyšla v roce 2011 k 60. výročí vzniku Rádia Svobodná Evropa. Josef Kodíček⁸⁶ se jako spoluzakladatel RSE v první půli padesátých let stal hlavním režisérem většiny zpravodajských, publicistických, ale i literárně-dramatických a kabaretních pořadů. Cyklus *Hra týdne*, ve kterém měla účinkovat právě i Sylva Langová, se dočkal více než stovky pokračování. V Československém dokumentačním středisku (konkrétně ve Zvukovém Archivu RFE – Radia Svobodné Evropy – při NM Praha) lze vyposlechnout zlomek z dochovaných a zdigitalizovaných záznamů. Většina těchto záznamů se ale bohužel týká oficiálního vysílání, které zaznamenávalo tehdejší události počátku padesátých let. Zbytek nezpracovaných nahrávek je uložen v pařížském Louvru a zejména pak v Archivu RFE v Hooverově institutu, Stanford, USA (Hoover Institution Archives. RFE/RL, Stanford University, Stanford, Kalifornie 94305-6010)

⁸²Karel Brušák(1913-2004) - bohemista a básník, 1936 odjel do Paříže a pak do Londýna, tam působil v kulturním oddělení čs. ministerstva zahraničí, stal se komentátorem v českém vysílání BBC, v letech 1962-1999 vyučoval bohemistiku na univerzitě v Cambridge, vydal několik básnických sbírek.

⁸³ Ferdinand Peroutka (1895-1978 New York) – esejista, dramatik a hlavně žurnalista žijící od roku 1948 v exilu, redaktor deníku Lidové noviny, za války byl vězněn v koncentračním táboře.

⁸⁴Gustav Machatý (1901-1963) – filmový scénárista, režisér a herec, autor skandálního němého snímku Erotikon (1929), v roce 1936 odešel do zahraničí – Vídeň, Řím, Hollywood, na své dřívější úspěchy už ale nenavázal.

⁸⁵ Voráč, Jiří: Český film v exilu, Brno, Host, 2004, str. 29.

⁸⁶ Junek, Marek a kol.: Svobodně! Rádio Svobodná Evropa 1951-2011, Radioservis, Praha, 2011, str.107.

Na spolupráci s Josefem Kodíčkem vzpomíná ve svých memoárech Hop sem, hop tam další ze spolupracujících umělců Jára Kohout: „*I když nás hlavní režisér Josef Kodíček honil jako prašivé psy, nepociťovali jsme to jako šikany, nýbrž jako zásah pro dobro věci. I kritiku jsme tak snášeli, kritiku někdy velmi ostrou.*“⁸⁷

3.4.3 Přátelství s Jiřím Voskovcem a Janem Werichem

Langová se v Anglii hodně stýkala i s dalšími českými exulanty. Jedním z nich byl i Jiří Voskovec, který od konce 40. let žil natrvalo v USA. Z korespondence, která po celá léta probíhala mezi přáteli Voskovcem a Werichem a jejich rodinami, se dovídáme, jak se navzájem navštěvovali a předávali si o sobě zprávy.

15.5.1962 napsal Voskovec Werichovi dopis, z něhož se dovídáme, že Langová navštívila v Praze Jana Wericha a podala pak o tom zprávy Jiřímu Voskovcovi. Ten o ní doslova píše: „*Dostal jsem referát od Sylvy Langové (to je vopravdu znamenitá holka, že jo?) o tobě a o celé její návštěvě v Praze. Měl jsem děsnou radost, že právě ona byla „baba-poslice“, co ti sdělila nejnovější o mne – přímo z mého living room – a pak totéž stručně, leč živě sdělila mně o tobě.*“⁸⁸

12.11.1963 Voskovec v dopise manželce Jana Wericha Zdeňce líčí návštěvu u Williamsových v Londýně: „*V Londýně jsem se měl skvostně, Williamsovi na mne byli hrozně hodný, ba i proslulé londýnské počasí se chovalo pohostinně. Je to překrásný město a civilizovaný obyvatelstvo.*“⁸⁹

4.1.1964 naopak navštěvují Williamsovi Voskovce v New Yorku: „*Jsou tu Williamsovi z Londýna na návštěvě, tak častujeme a drbeme tě s láskou se Sylvou.*“⁹⁰

26.3.1965 se Voskovec opět zmiňuje o své návštěvě u Williamsů, o měsíc později píše, že drží dietu, protože u nich přibral: „*Sylva a David Williams tě pozdravujou. Hostěj mě tu, jako když to kachnám hází.*“⁹¹

13.4.1976 Voskovec píše o Sylvě Langové a její dceři Katrině. Bylo to v době, kdy její manžel David zemřel: „*Mezitím k nám přijela vdova Williamsová, tedy Sylva Langová*

⁸⁷ Kohout, Jára: Hop sem, hop tam, Jan Kanzelsberger, Praha, 1991, str.200.

⁸⁸ Voskovec,J.;Werich,J.:Korespondence I., Akropolis, Praha, 2007, str. 324.

⁸⁹ Voskovec, Werich: Korespondence II., Akropolis, Praha, 2007, str. 64.

⁹⁰ Tamtéž, str.77.

⁹¹ Tamtéž, str.167.

*s cerou (skutečně krásnou pozoruhodnou a moc fajn holkou), která se vypravila na cestu kolem světa likvidovat a konsolidovat Davidovy obchodní styky a filiálky. Jsou u nás hostěny přes Velikonoce a už jsme si moc o vás všech popovídali, a o Praze mi byly Sylvou podány další podrobné informace, zejména ze světa divadelního, ale taky vůbec.*⁹²

3.4.4 Divadelní a dramatický soubor Londýnská sezóna

Na konci sedmdesátých let vznesl emigrant Jára Kohout dotaz londýnskému krajauskému středisku Velehrad, zda je v Británii činná nějaká čs. divadelní skupina, schopná zahrát operetku Járy Beneše *Na tý louce zelený*, ve které by on zahrál hlavní roli hajného Štětivce. Velehrad bylo katolické středisko a jeden z hlavních pilířů kulturního a duchovního života českých krajanů a vedl ho páter Jan Lang. Ten Kohoutovi odpověděl, že taková skupina tu sice není, ale že přednesl návrh na její zřízení Sylvě Langové. Langová se tohoto nápadu ujala a tím začala její první režisérská práce. Divadelní skupina dostala název Londýnská sezóna a byla tvořena amatérskými divadelními nadšenci z čs. kruhů. Jára Kohout se pak pro nemoc do Evropy nedostal, skupina už to ale nechtěla vzdát a Štětivce nakonec s velkým úspěchem zahrál Rudolf Čapek. Hudební vedení si vzala na starost Gita Vybíralová, operní zpěvačka a profesorka zpěvu. Premiéra se konala 20. května 1979 a Londýnská sezóna jí zahájila svou několikaletou činnost.

Pro velký úspěch se Langová rozhodla pokračovat. Druhou hrou byla v roce 1981 Vrchlického historická veselohra z doby panování Karla IV. *Noc na Karlštejně*. Kromě značné náročnosti na slovní projev herců ve Vrchlického historizující řeči vázané, byla Londýnská sezóna postavena před problémem náročné výpravy, včetně dobových kostýmů a historicky věrné scénické přípravy. Herecký soubor se také dočkal několika změn, většinou vlivem nejrůznějších životních okolností. *Noc na Karlštejně* byla celkem hrána pětkrát, za účasti několika stovek diváků. A zájem stále rostl.

Na jaře téhož roku uvedla Londýnská sezóna v režii Langové/Williamsové poetickou pohádku pro dospělé *Princeznu Pampelišku* od Jaroslava Kvapila. Lyrický příběh lásky a touhy po štěstí, navazující na tradice české jevištní báchory, sklídl zasloužený úspěch. Po uvedení Pampelišky vysílala čs. sekce britského rozhlasu BBC kritiku, ve které bylo jiné uvedeno: „*Byl to, spolu s nedávným provedením Vrchlického Noci na Karlštejně, další vítaný*

---

⁹² Voskovec, Werich: Korespondence III., Akropolis, Praha, 2010, str. 306.

přesun od obvyklých koloniálně zábavných nicůtek k vyšší zábavné úrovni, a je třeba zdůraznit, že se plně vydařil. (...) Mluva není vždycky nejsilnější stránkou českých (i profesionálních) herců, zde ale bylo skutečně radostným požitekem naslouchat mluvě, která byla svěže přirozená a zároveň nepateticky poetická...“ (Londýnské Listy, 1985)

Po pohádkové Pampelišce přišla v květnu 1983 opět na řadu veselohra, rozmarný příběh Okénko od Olgy Scheinpflugové, o tom, co způsobila menší otrava alkoholem roztržitému docentovi, jeho bytné a její dceři.

Veselohra plná detektivních zápletek, intrikánství, lásky a tajemného dědictví rozesmála stovky diváků. Děj se odehrával ve třicátých letech a mohl být stejně dobře zasazen do současnosti.⁹³

Poslední jejich hrou byla jednoaktovka *V hudbě život Čechů aneb Odpoledne u Smetanů*, autorkou byla tentokrát samotná Sylva Langová, která kromě režie hrála i postavu Betty, druhou Smetanovu manželku. Bedřicha Smetanu si vybrala záměrně pro jeho velkou lásku k národu a k lidským právům. Heslo „*v hudbě život Čechů*“ pronesl Smetana 16. května 1868, když poklepal obřadním kladívkem na základní kámen budoucího Národního divadla. Inscenace měla v Londýně obrovský ohlas a společnost s ní byla v roce 1986 pozvána na VI. sokolský slet do Curychu. Na zahájení sletu zhlédlo hru přes dva tisíce lidí. Ukázky z představení byly zaznamenány v dokumentárním filmu o VI. všesokolském sletu v Curychu ve Švýcarsku.⁹⁴ V tomto pořadu jsem měla možnost vidět ukázkou z práce Sylvy Langové. Sice jen v několikasekundovém záznamu, ale přesto jsem tu mohla spatřit Langovou v roli Betty a Františka Fišera jako Bedřicha Smetanu. Velmi vitální Langová se svým šibalským úsměvem, který známe už z prvorepublikových snímků a krátkým sestřihem, netypicky obarveným do tmavšího odstínu. Tento záznam společně s divadelním programem jsou jedinými pozůstatky práce Londýnské sezóny, svou činnost ukončila společně s revolucí v roce 1989.

---

⁹³ *V hudbě život Čechů aneb Odpoledne u Smetanů / Sylva Langová-Williams.* - Londýn : Londýnské Listy, 1985. (Divadelní program)

⁹⁴ *V hudbě život Čechů aneb Odpoledne u Smetanů / Sylva Langová-Williams.* - Londýn : Londýnské Listy, 1985. (Divadelní program)

3.5 Návraty domů

3.5.1 Poslední český film Postel

Po revoluci se Langová vracela do Prahy pravidelněji. Místo divadla se tu ale více věnovala charitativní práci, pomáhala Výboru dobré vůle Olgy Havlové shánět peníze a lékařské přístroje pro české nemocnice.

V roce 1998 přijala nabídku na svou poslední roli ve filmu Oskara Reifa *Postel*. Toto černobílé experimentální moderní drama o apokalypse současného světa, kterému vládou ženy, bohužel většině českých diváků ušlo. Langová byla sice za roli nekonvenční babičky nominována na Českého lva, obecně byl však film českými kritiky nedoceněn. O něco lépe dopadl v zahraničí, byl uveden na festivalu v Cannes a v roce 1999 oceněn na festivalu v Seattlu. Ve scénářistické soutěži Hartley Merrill Prize vyhrál národní kolo a v mezinárodní kole v Los Angeles byl pak třetí.

Pro představu, jakým způsobem se k filmu stavěli kritici, uvádím ukázky recenzí z měsíčníku pro film a video **Filmový přehled** a z **Filmu a doby**.

Recenzenti upozorňují zejména na nekonvenčnost námětu a originální pojetí: „...*Postel je ironickým příspěvkem do letité mediální diskuse o „nerovnoprávném“ postavení mužů a žen ve společnosti a o jejich rozdílném vnímání světa...*“ (Filmový přehled č.1, 1998)⁹⁵

„...*Groteskní příběh Luboše Urny, nebohého introverta, strádajícího pod nadvládou dominantních žen...*“ (Film a doba 1-2/98)⁹⁶

---

⁹⁵ **Filmový přehled (měsíčník pro film a video) č.1, 1998 Postel:** „S obtížemi vznikající celovečerní debut režiséra Oskara Reifa s názvem *Postel* je ironickým příspěvkem do letité mediální diskuse o „nerovnoprávném“ postavení mužů a žen ve společnosti a o jejich rozdílném vnímání světa. Reifův autorský snímek, odvíjející se jako hrdinovo posmrtné vyprávění, lze chápat jako „sebezáchovný“ mužský čin, namířený proti militantnímu feminizmu. Toto hnutí je však ve filmu přítomno jen v pozadí. Tvůrce zobrazuje stoupající nadvládu žen jako důsledek objektivních, avšak blíže nedefinovaných společenských a historických okolností. Reif na těchto tezí postavil velmi svéráznou poetickou výpověď, založenou na logice hořčnatého snu a na bizarních symbolech. *Postel* z titulu snímku se naopak uplatňuje ve všech svých tradičních funkcích: jako místo početí i úmrtí, jako teplý úkryt i jako milostné kolbiště. Některé režisérovy postupy a motivy připomínají díla Pavla Juráčka. Černobílý širokouhlý snímek zaujme jak provokativním tématem, tak dotaženými, vysoce stylizovanými vizemi i absurdním a černým humorem. Režisér v něm využil řadu méně známých herců. Roli Lubošovy babičky ztvárnila Sylva Langová-Williams, která emigrovala do Velké Británie v roce 1948. V českém filmu se objevuje po padesáti letech.“(-zk-)

⁹⁶ **Stanislav Ulver, Film a doba 1-2/98 Postel jako kolébka i hrob:** „...*Groteskní příběh Luboše Urny, nebohého introverta, strádajícího pod nadvládou dominantních žen, umožňuje poměrně volné členění fabule do jednotlivých, víceméně završených epizod, naplňujících příslušná schémata. Mezi taková obecně známá*

Dalším důvodem, proč film pravděpodobně nezaujal široké veřejné publikum, byla i poetika a přílišná stylizace snímku. Černobílý formát, který Reif použil, se v té době naprosto vymykal a mohl působit příliš umělecky. Oni sami ho však považují za neotřelý počín přinášející nový pohled na v podstatě známou tematiku a proto ho doporučují našemu zájmu:

„...Černobílý širokouhlý snímek zaujme jak provokativním tématem, tak dotaženými, vysoce stylizovanými vizemi i absurdním a černým humorem...“⁹⁷

„...Charakteristická je pro něj zejména vysoká míra stylizace, kterou neobyčejně sugestivně podporuje vynikající černobílá kamera Igora Luthera...“⁹⁸

„...S mírným odstupem je jisté, že Reifův debut zavedl do naší kinematografie po delší době opět „dospělé téma“ a zobrazil je s překvapivou jistotou...“⁹⁹

---

schémata lze pak zařadit jak „citace z uměleckých děl“ (postmodernismus), tak i motivy a děje transformované, tedy přenesené přímo z reality. Oba způsoby citování jsou přitom vzájemně tolik provázané, že povědomí o způsobu transformace zcela ustupuje do pozadí a uvolňuje prostor novému syntetickému tvaru. Charakteristická je pro něj zejména vysoká míra stylizace, kterou neobyčejně sugestivně podporuje vynikající černobílá kamera Igora Luthera.(...)Poměrně úzká dělící hranice, kterou teorie staví mezi groteskno a absurditu, je samozřejmě v POSTELI neustále překračována a to se týká všech jejích částí.(...)V době premiéry se zdálo, že film, jehož scénář získal na jedné straně třetí cenu v Los Angeles v mezinárodním kole Hartley Merrill Prize a který byl na druhé straně doma označen nejmenovaným členem grantové komise jako „hnus fialový“, vyvolá mezi kritiky bouři. Nestalo se. S mírným odstupem je jisté, že Reifův debut zavedl do naší kinematografie po delší době opět „dospělé téma“ a zobrazil je s překvapivou jistotou.“

⁹⁷ Filmový přehled (měsíčník pro film a video) č.1, 1998 Postel

⁹⁸ Stanislav Ulver, Film a doba 1-2/98 Postel jako kolébka i hrob

⁹⁹ Stanislav Ulver, Film a doba 1-2/98 Postel jako kolébka i hrob

3.5.2 Osobní vzpomínky režiséra Oskara Reifa

Roli excentrické babičky Oskar Reif původně nabídl Květě Fialové, ta ale odmítla pro sexuální podtón snímku. Na Sylvu Langovou vzpomíná jako na šarmantní dámu plnou elánu, která svým zjevem dokázala okouzlit celý štáb. Přiznává, že na ni narazil úplnou náhodou a zpočátku nedával jejich spolupráci velké šance, zejména kvůli vzdálenosti mezi Prahou a Londýnem. Paní Langová se ovšem ukázala jako skutečná profesionálka, která s radostí přijala nabídku filmovat ve své vlasti. Pana režiséra velmi překvapilo, že jako herečka trpěla disgrafií a disleksií, ale přiznal mi, že díky její připravenosti na ni nebylo téměř nic znát. Vzhledem k tomu, že většinu svého života prožila v Anglii, získala si srovnání mezi našimi herci a herci žijícími na Západě. Velmi se divila českým umělcům, kteří se oddávají stáří a s ním spojenému úbytku rolí a naopak sama propagovala aktivní přístup anglických herců, kteří i s přibývajícím věkem na sobě stále pracují, udržují se v dobré kondici a neustále se účastní různých hereckých kurzů. Prahu navštěvovala velmi ráda, zejména pak své staré přátele jako byl někdejší spolužák Svatopluk Beneš. Sama se snažila být nápomocna českým exulantům, kteří přicestovali do zahraničí, alespoň jazykově. Pomáhala i Miroslavu Horníčkovvi při foneticky nelehké přípravě na roli konferenciéra v *Kinoautomatu* na Expu 67 v Montrealu.

Vzhledem k tomu, že film *Postel* divácky zapadl, pracovně už Oskar Reif styky s Langovou nenavázal. Několik let však udržovali soukromý kontakt, později už jen telefonický a to téměř až do její smrti. Paní Sylva zemřela 15. ledna 2010 v Londýně ve věku 88 let.

4 ZÁVĚR

Závěrem bych chtěla shrnout to nejpodstatnější, k čemu jsem se v průběhu své práce dobrala. V případě Lídy Baarové se mi potvrdilo, že se jednalo o skutečně kontroverzní osobu, na kterou lidé pohlížejí velmi zjednodušeně. Pochopila jsem, že se pro herectví a slávu, dokázala vzdát i dobré pověsti a že často konala věci, o jejichž důsledcích nepřemýšlela. Je proto více než pochopitelné, že ji někteří její přátelé a kolegové nebyli schopni odpustit. Velmi výstižně ji v tomto směru charakterizoval její tlumočník Svatopluk Ježek, který jí vyučoval italskému jazyku: „*Je to nesmírně ctižádostivá žena, která se nezastavila ve své snaze po závratné kariéře ani před činy, které se dají charakterizovat jako zrada na národě a vědomá provokace spoluobčanů po čas nepřátelské okupace.*“¹⁰⁰ Nicméně na její obranu je potřeba říci, že své styky s nacisty dokázala využít i ve prospěch blízkých lidí. Pomohla například emigrovat Hugo Haasovi a svou intervencí napomohla propuštění svého bývalého spolužáka režiséra Ladislava Broma.¹⁰¹

Za velkou chybu považuji také její nedokončená studia a rychlý vzlet mezi herecké hvězdy, který zapříčinil nedostatek pokory. Přesto ale několikrát dokázala, že pod vedením kvalitních režisérů není jen půvabnou figurou, ale i talentovanou herečkou, která se dokáže zhostit velkých úkolů. Několikrát potvrdila svou houževnatost a mimořádné nadání pro cizí jazyky, což ji umožnilo natáčet ve čtyřech evropských zemích. A to se popravdě mezi českými herci jen tak někomu nepodařilo.

V případě Sylvy Langové jsem při bádání neustále narážela na bílá místa, která půjdou jen pomalu zaplnit. Jen z tohoto důvodu je také má práce v počtu stránek rozdělených mezi obě herečky tak nerovnoměrně rozložena. Hlavním důvodem naprosté neznalosti jejího jména mezi českým publikem je samozřejmě její emigrace a život v zahraničí. A i když sama tvrdila, že svůj pobyt v Londýně více než práci věnovala spokojenému životu, ukázalo se, že ani tady neodložila svou profesi a pokračovala v tradici ryze českého divadla a to nejen jako herečka, ale i jako režisérka. Je velká škoda, že se nám z této práce téměř nic nezachovalo.

Při srovnání obou hereček se mi naskytla možnost pohlédnout do dvou zcela odlišných světů. Na rozdíl od krásné, ale příliš vážné až lyrické Baarové, byla Sylva Langová obrovský živel, který se nebál jít do nebezpečí i za cenu neúspěchu. Velmi charakteristický byl pro obě ženy konec jejich životů. Baarová zemřela s pocitem zahořklosti, nedocení a

---

¹⁰⁰ Kašpar, Lukáš: Český hraný film a filmaři za protektorátu, Libri, Praha, 2007 str. 206.

¹⁰¹ Tamtéž, str.199.

pravděpodobně i nepochopení. Pro Langovou byl však její konec takový, jako byl celý její život. Plný optimismu, ironie a humoru. Už v jedné z předchozích kapitol jsem prostřednictvím Oskara Reifa vzpomínala na její neutuchající smysl pro chytrý humor a nadsázku, se kterou si každého dokázala získat. A i když by ve výpočtu hereckých příležitostí nejspíše zvítězila Baarová, nutno říci, že mnohdy jde kvantita na úkor kvality. Langová se více držela své lásky - divadla, a pokud nebyla šance hrát, žila plnohodnotný život po boku milující rodiny.

5 Seznam pramenů a literatury

Baarová, Lída: Života sladké hořkosti, Sfinga, Ostrava, 1992.

Baarová, Lída: Útěky, Československý spisovatel, Praha, 2009.

Černý, Jindřich: Osudy českého divadla po druhé světové válce, Academia, Praha, 2007.

Fikejz, Miloš: Herci a herečky I.-II., Libri, Praha, 2006.

Goebbels, Joseph: Deníky 1935 – 1939, Naše vojsko, Praha, 2009, vydal R.G. Reuth, přeložil Josef Otáhal.

Irving, David: Goebbels Pán myšlenek třetí říše, Jota, Brno, 2004.

Junek, Marek a kol.: Svobodně! Rádio Svobodná Evropa 1951-2011, Radioservis, Praha, 2011.

Just, Vladimír: Vlasta Burian ve světle Hvězd nad Baltimore. Výpověď Lídy Baarové majoru Státní bezpečnosti dr. Bouchalovi, Divadelní revue 2, 1991, č. 1, str. 1 a 95.

Just, Vladimír: Vlasta Burian. Mystérium smíchu, Academia, Praha, 1993, str. 67, 240, 250, 251.

Kašpar, Lukáš: Český hraný film a filmaři za protektorátu, Libri, Praha, 2007.

Kohout, Jára: Hop sem, hop tam, Jan Kanzelsberger, Praha, 1991.

Motl, Stanislav: Lída Baarová a Joseph Goebbels, Eminent, Praha, 2009.

Motl, Stanislav: Prokletí Lídy Baarové, Rybka Publishers, Praha, 2002.

Motl, Stanislav: Mraky nad Barrandovem, Rybka Publishers, Praha, 2006.

Scheinplugová, Olga: Byla jsem na světě, Mladá fronta, Praha, 1988.

Srba, Bořivoj: O nové divadlo, Panorama, Praha, 1988.

Suchý, Ondřej: Ljuba Hermanová, Brána, Praha, 2003.

Suchý, Ondřej: Tajemství filmových hvězd, Modrý stůl, Praha, 2004.

Vávra, Otakar: Podivný život režiséra, Prostor, Praha, 1996.

Voráč, Jiří: český film v exilu, Host, Brno, 2004.

Voskovec, Jiří + Werich, Jan: Korespondence I. - III, Academia, Praha, 2007 – 2010.

Časopis Vlasta 48, 1994/15, 16, 17.

Časopis Reflex 21/1998.

Divadelní revue 1/1991, Academia, Praha.

V hudbě život Čechů aneb Odpoledne u Smetanů / Sylva Langová-Williams. - Londýn : Londýnské Listy, 1985. Divadelní hru nastudoval divadelní a dramatický soubor Londýnská sezóna. (Divadelní program)

<http://www.csfd.cz/>

6 Přehled shlédnutých filmů

1931

Obrácení Ferdyše Pištory – Josef Kodíček

Kariéra Pavla Čamrdy – Miroslav J. Krňanský

1932

Funerbrák – Karel Lamač

Lelíček ve službách Sherlocka Homese – Karel Lamač

Malostranští mušketýři - Svatopluk Innemann

Růžové kombiné – Leo Marten

Šenkýřka U divoké krásy – Svatopluk Innemann

1933

Madla z cihelny – Vladimír Slavinský

Okénko – Vladimír Slavinský

Sedmá velmoc – Přemysl Pražský

1934

Dokud máš maminku – Jan Sviták

Grandhotel Nevada – Jan Sviták

Na růžích ustláno – Miroslav Cikán

Pokoušení paní Antonie – Vladimír Slavinský

1936

Komediantská princezna – Miroslav Cikán

Sextánka – Svatopluk Innemann

Švadlenka – Martin Frič

1937

Děvčata, nedejte se! – Hugo Haas, J. Holman

Lidé na kře – Martin Frič

Panenství – Otakar Vávra

1938

Pruské příběhy lásky – Paul Martin

1939

Dívka v modrém – Otakar Vávra

Ohnivě léto – František Čáp, Václav Krška

1940

Artur a Leontýna – Miroslav J. Krňanský

Makovaná milenka – Otakar Vávra

Za tichých nocí – Gina Hašler

Život je krásný – Ladislav Brom

1941

Paličova dcera – Vladimír Borský

Turbína – Otakar Vávra

1946

Hrdinové mlčí – Miroslav Cikán

1947

Parohy – František Sádek, Alfréd Radok

1953

Darmošlapové – Federico Fellini

1998

Postel – Oskar Reif

7 Přílohy – výpověď Lídy Baarové k případu kolaborace Vlasty Buriana